Ազգ
Azg armenian daily
9 ՕԳՈՍՏՈՍ 1997, ՇԱԲԱԹ #149 (1404)

ՄԱԿ-ը սով է կանխագուշակում, իսկ մենք ուղտի ականջում քնած ենք

8 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՌԼ «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: ՄԱԿ-ի «Համաշխարհային պարենային ծրագիր» հատուկ բյուրոն այսօր կոչ արեց մասնակից երկրներին օգնություն հասցնել Անդրկովկասի ժողովուրդներին: Համաձայն ՀՊԾ-ի ժնեւյան ներկայացուցչի, լավագույն դեպքում մինչեւ տարվա վերջ պարենի պաշարները Հայաստանում, Ադրբեջանում եւ Վրաստանում կսպառվեն: ՄԱԿ-ի այս կազմակերպության ներկայացուցիչը հայտնեց, որ Հայաստանը, որտեղ 88 թվականի ավերիչ երկրաշարժից հետո դեռեւս 150 հազար անօթեւան կա, սեպտեմբերին կստանա ծրագրի հատկացված բոլոր պաշարները: Վրաստանում պաշարները կսպառվեն հոկտեմբերին, իսկ Ադրբեջանին եղածը կբավականացնի մինչեւ հաջորդ տարվա սկիզբը: ՀՊԾ-ի տվյալներով, Անդրկովկասի 3 հանրապետություններին, որտեղ ընդհանուր առմամբ 600 հազար տեղահանված մարդ է բնակվում, առնվազն 34 հազար տոննա պարեն է անհրաժեշտ: Այդ հանրապետություններին ցուցաբերվելիք օգնությունը 16 մլն դոլար է գնահատվում:

ՃՐՋԱՆ

Նավթային հարցերում չի կարելի շտապել

ԵՐԵՎԱՆ, 8 ՕԳՈՍՏՈՍ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ինչպես արդեն հաղորդվել է, օգոստոսի 7-ին Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի եւ Թուրքմենստանի նախագահ Սափարմուրադ Նիյազովի՝ Կրեմլում տեղի ունեցած հանդիպման ընթացքում, Բորիս Ելցինն ասել է, որ չեղյալ է հայտարարվում 1997 թ. հուլիսի 4-ին Ռուսաստանի «Լուկօյլ» եւ «Ռոսնեֆտ» նավթընկերությունների եւ Ադրբեջանի պետական նավթընկերության միջեւ ստորագրված «Քյափազ» հանքավայրի մշակման սկզբունքների վերաբերյալ համաձայնագիրը:

Տվյալ խնդրի եւ ընդհանրապես վերջերս կնքվող նավթային պայմանագրերի կապակցությամբ Արմենպրեսի թղթակիցը դիմեց Հայաստանի արտաքին գործերի առաջին փոխնախարար Վարդան Օսկանյանին:

Պարոն Օսկանյանի կարծիքով, Ադրբեջանի կողմից նավթային հարցերում շտապողականությունը լրացուցիչ լարվածություն է առաջ բերում տարածաշրջանում: Նրանք խախտում են միջազգայնորեն ընդունված նորմերը, որն հակասում է տարածաշրջանի մյուս երկրների շահերին: Ռուսաստանի այս քայլը, ըստ Վ. Օսկանյանի, դրա ապացույցն է: Մենք հույս ունենք, որ այդ երկրները կկարգավորեն իրենց խնդիրները, որպեսզի տարածաշրջանում հետագայում առավել լարվածություն չառաջանա, ասաց Հայաստանի առաջին փոխարտգործնախարարը:

Արմենպրեսի թղթակիցը դիմեց նաեւ ՀՀ-ում Ռուսաստանի դեսպան Անդրեյ Ուրնովին:

Վերջինս ասաց, որ նշված փաստի մասին իր տեղեկությունները ընդամենը մամուլում հրապարակված հաղորդումներն են եւ որ, իրավասու չլինելով տվյալ բնագավառում, չի կարող լրացումներ անել:

Համամիտ լինելով երկու նախագահների դիրքորոշումներին, դեսպանն ավելացրեց, թե կատարվածը մի ավելորդ անգամ հաստատում է, որ նման պայմանագրեր կարելի է ստորագրել, երբ որոշված են իրավական կարգավիճակները, տվյալ դեպքում Կասպից ծովի իրավական կարգավիճակի մասին կոնվենցիան ստորագրելուց հետո:

Ի դեպ, մոտավորապես նման կարծիք է հայտնել նաեւ իրանական կողմը:

ՌՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Կարգավորվեց Հայաստանում ռազմական քվոտաների խնդիրը

ԵՐԵՎԱՆ, 8 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՓԱՍՏ: Ռուսաստանի արտաքին գործերի նախարարությանը մոտ կանգնած աղբյուրներից «Փաստ»-ին հայտնի դարձավ, որ Հայաստանի արտգործնախարարության նախաձեռնությամբ, երկու երկրների նախարարությունների միջեւ բանակցությունների արդյունքում, վերջերս տեղի է ունեցել նոտաների փոխանակում, որտեղ մեկ անգամ եւս շոշափվել են Հայաստանում ռուսական ռազմակայանին եւ դրանից բխող Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի պայմանագրով Հայաստանի համար նախատեսված քվոտաներին առնչվող հարցեր:

Նոտաների փոխանակման փաստը, ըստ էության, հաստատում է, որ պայմանագրում եղել են տարրեր, որոնք հեռանկարում դժվար էին համատեղվում Հայաստանի անվտանգության գերակայությունների հետ:

Ըստ նույն աղբյուրների, նոտաների փոխանակումը աներկբայորեն արձանագրում է Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի պայմանագրով Հայաստանի համար նախատեսված քվոտաների պահպանումը:

Ոչ հեռու անցյալում Հայաստանի կողմից իր քվոտաներից Ռուսաստանին տրվող մասնաբաժնի հարցերի քննարկումները գտնվում էին Ազգային ժողովի եւ հայաստանյան մամուլի ուշադրության կենտրոնում, Հայաստանի համար իրավացիորեն գնահատվելով որպես անվտանգության առանցքային հարցեր եւ տեղիք տալով բուռն ու իրարամերժ գնահատականների:

Այսպիսով, կարելի է եզրակացնել, որ այն մտահոգությունները, որոնք տեղ էին գտել Ազգային ժողովում Հայաստանում ռուսական բազայի մասին պայմանագիրը վավերացնելիս, իսկ որոշ լրատվամիջոցներում գնահատվել որպես «արտաքին գործերի նախարարություն-Ազգային ժողով՝ հակասություն», գտել են իրենց լուծումը:

ԱՄՆ-ը քննադատեց Կիպրոսի հանդեպ Թուրքիայի դիրքորոշումը

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 8 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ԱՄՆ-ի պետդեպարտամենտը օգոստոսի 7-ին դատապարտել է Թուրքիայի եւ Կիպրոսի թուրքական մասի ինտեգրացման մասին հայտարարությունները: Պետդեպարտամենտի խոսնակը Ժնեւում կայանալիք Կիպրոսի հունա-թուրքական բանակցություններից ընդամենը մեկ շաբաթ առաջ արված այդ հայտարարությունները բնորոշել է որպես ոչ օգտակար: Խոսնակ Ռուբինը նշել է. «Մենք մեծապես աջակցում ենք Կիպրոսի վեճի հարցի կարգավորման ՄԱԿ-ի ջանքերին եւ չենք կարծում, թե նման հայտարարությունները կարող են նպաստավոր լինել: Մենք չենք ցանկանում այնպիսի քայլեր ձեռնարկվեն, որոնք կարող են վնասել ՄԱԿ-ի հովանու ներքո անցկացվող բանակցությունները եւ նպաստել կղզու մշտական բաժանմանը»: ԱՄՆ-ն հակված է կարծելու, որ Կիպրոսը կվերամիավորվի դաշնային կառավարության մեջ:

Ռուսական «Յախոնս» չտեսնված հրթիռ

ՄՈՍԿՎԱ, 8 ՕԳՈՍՏՈՍ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ռուսաստանը պատրաստվում է զենքի համաշխարհային շուկայում ներկայացնել նմանօրինակը չունեցող «Յախոնս» հականավային հրթիռը: «Ռոսվոորուժենիե» պետական ընկերությունը չի հայտնում Ռուսաստանի ռազմարդյունաբերական համալիրի այս եզակի արտադրանքի գնորդների քանակը եւ վերջինիս մատակարարման ենթադրվող գործարքների տարածաշրջանները: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, Ռուսաստանի «Մաշինոստրոենիե» գիտաարտադրական միավորման-կոնստրուկտորական բյուրոյի մշակած հրթիռը աչքի է ընկնում գործողության մեծ հեռահարությամբ (մինչեւ 300 կմ) եւ համալրված է «Գրանիտ» գիտահետազոտական ինստիտուտի մշակած նշանառության երկռեժիմ ռադիոտեղորոշման համակարգով:

Ալյասկայի հայերը համախմբվում են

ԱԼՅԱՍԿԱ, 8 ՕԳՈՍՏՈՍ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հուլիսի 19-20-ը տեղի է ունեցել Ալյասկայի հայերի հանդիպում՝ նվիրված հաջորդ տարի Հայաստանին եւ Լեռնային Ղարաբաղին ամերիկյան օգնության ապահովման ռազմավարական հիմքերի նախապատրաստմանը: Հանդիպման ընթացքում քննարկվել են 1998 թվականին ամերիկյան արտասահմանյան օգնության ծրագիրը, Ադրբեջանի նախագահ Ալիեւի այցը ԱՄՆ եւ Ադրբեջանի նկատմամբ կիրառվող տնտեսական պատժամիջոցները: Ալյասկայի հայերը մտահոգություն են հայտնել Ադրբեջանի նկատմամբ ամերիկյան վարչակազմի բռնած դիրքի կապակցությամբ: Ինչպես նշել է համայնքի ակտիվիստ Կառլո Արարյանը, նավթը կարեւոր դեր է խաղում Ալյասկայի քաղաքականության մեջ, եւ նավթային ընկերությունները ու քաղաքական գործիչները պետք է գիտենան, որ Ադրբեջանի նավթը չի կարող շահագործվել Լեռնային Ղարաբաղի հայերի կյանքի գնով: Իսկ Դոն Բյեքի՝ «Հայ միության» ոչ պաշտոնական ղեկավարի խոսքերով, նախագահ Քլինթոնը պետք է նկատի առնի, որ ամբողջ Միացյալ Նահանգներում բազմաթիվ հայեր են ապրում, որոնք ուշադրությամբ հետեւում են Վաշինգտոնում տեղի ունեցող իրադարձություններին:

Սոցապ նախարարի 3 տեղակալներ՝ պաշտոնանկ

ԵՐԵՎԱՆ, 8 ՕԳՈՍՏՈՍ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ վարչապետի որոշմամբ՝ ՀՀ սոցիալական ապահովության նախարարի տեղակալների պաշտոններից ազատվել են Ալեքս Եսայանը, Կարեն Միքայելյանը եւ Ալբերտ Կարապետյանը: Նշենք, որ Ալեքս Եսայանը 1990-1995 թթ. եղել է սոցապնախարար: Մինչ նախարարի տեղակալի պաշտոն զբաղեցնելը Կ. Միքայելյանը եղել է Մասիսի շրջգործկոմի նախագահ: Ա. Կարապետյանն աշխատել է մարդասիրական օգնության կենտրոնական հանձնաժողովում:

Ելցինը վերջնագիր ներկայացրեց Ինգուշիայի եւ Հյուսիսային Օսիայի ղեկավարներին

8 ՕԳՈՍՏՈՍ, RFI: Բորիս Ելցինն այսօր Կրեմլում ընդունեց Ինգուշիայի առաջնորդ Ռուսլան Աուշեւին եւ Հյուսիսային Օսիայի ղեկավար Ասլանբեկ Գալազովին: Ռուսաստանի նախագահը կոչ արեց նրանց ավարտել «չհայտարարված պատերազմը» եւ ստորագրել մի համաձայնագիր, որտեղ 2 կողմերը կպարտավորվեն առաջիկա 15-20 տարում իրար տարածքային պահանջներ չներկայացնել: «Հակառակ դեպքում Ռուսաստանը մտադիր չէ շարունակ օգնել այդ հանրապետություններին», ասաց Բորիս Ելցինը: Նա հայտարարեց, որ այդ հանրապետություններ լրացուցիչ ոստիկանական եւ զինված ուժեր չեն ուղարկվի: 2 հանրապետությունների միջեւ լարվածությունը վերջերս նորից աճեց, երբ Հյուսիսային Օսիայի Պրիգորոդնի շրջանում տեղի ունեցան հարձակումներ ու

այդտեղ վերադարձած ինգուշ փախստականների սպանություններ: Մյուս կողմից Չեչնիայից եւ Ինգուշիայից Հյուսիսային Օսիա են ներթափանցում զինված խմբեր, որոնք ահաբեկչություններ են կատարում Օսիայում:

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ

Ալիեւը երջանիկ է, որ թոռնիկ ունենալու լուրը ԱՄՆ-ում լսեց

8 ՕԳՈՍՏՈՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Միացյալ Նահանգներից Ադրբեջան վերադառնալուց առաջ Հեյդար Ալիեւը օդանավակայանում ասաց. «Ես հույս ունեմ, որ համագործակցությունը Ամերիկայի եւ Ադրբեջանի միջեւ մի հուշակոթող է, որը ես թողնում եմ ապագա սերունդներին: Եվ ամեն անգամ, երբ ես նայում եմ կողք-կողքի ծածանվող մեր դրոշներին՝ ուրախությունից եւ հպարտությունից արտասվում եմ: Ես երջանիկ եմ, որ հենց այստեղ ինձ հասավ ուրախալի լուր՝ իմ հարսը կյանք տվեց իմ եւս մեկ թոռնիկի»:

Նախագահ Ալիեւի այս հուզիչ եւ զգացմունքային խոստովանությունները շատ-շատերի համար անակնկալ էին: Ոմանք դեռ չեն մոռացել ԽՍՀՄ քաղբյուրոյի անդամության թեկնածուի, ՊԱԿ-ի գեներալի եւ Ադրբեջանի կոմկուսի առաջին քարտուղարի նրա անցյալը: Սակայն կյանքը փոխվել է, եւ հնարավոր է նույնիսկ 74-ամյա կոփված քաղաքական գործչի գաղափարախոսական շրջադարձը: Նախագահ Ալիեւի ամերիկյան շրջագայությունից հետո Բաքուն բում է ապրում: Ստորագրված պայմանագրերի կատարումն առաջիկա տասնամյակի ընթացքում երաշխավորում է Ադրբեջանի տնտեսությանը մոտ 80 մլրդ ամերիկյան դոլարի ներհոսք: Բաքվում աննախադեպ արագությամբ բացվում են շքեղ հյուրանոցներ ու ռեստորաններ: Իրենց ներկայացուցչություններն են բացում աշխարհի ամենահայտնի դրամատներն ու ամենաթանկ ավտոմեքենաների ընկերությունները: Գերմանական «Լուֆթհանզան», բրիտանական «Բրիթիշ էրվեյզը» եւ թուրքական ավիաընկերություններն արդեն իսկ կանոնավոր թռիչքներ են իրականացնում Ադրբեջանի մայրաքաղաք: Իսկ ԱՄՆ-ի նավթային լոբբիի ներկայացուցիչներից մեկը կարծելով, թե իր լոբբին հաղթել է հայկական լոբբիին, այսօրվա «Ուոլ Սթրիթ Ջորնըլ» թերթում լկտիաբար հայտարարում է. «Անվերադարձ անցել են այն օրերը, երբ ԱՄՆ-ի անդրկովկասյան քաղաքականությունը պայմանավորված էր Հայաստանով: Սլաքը շրջվել է, եւ եթե Հայաստանը չհասցնի արագ կողմնորոշվել ըստ նոր սլաքի, նա ընդմիշտ դուրս կմնա տարածաշրջանի զարգացման գործընթացից»:

Իսլամիստների նոր ցույցեր Թուրքիայում

8 ՕԳՈՍՏՈՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Թուրքիայի ոստիկանությունն այսօր Ստամբուլում նորից բախվեց իսլամական ցուցարարների հետ, որոնք նորից բողոքում էին ղեկավարության այն ծրագրի, համաձայն որի երկարաձգվում է աշխարհիկ դպրոցներում պարտադիր ուսուցման ժամկետը: Շուրջ 200 ոստիկաններ զրահամեքենաներով ընդհարվել են ցուցարարների հետ: Ավելի ուշ ստացված լուրերի համաձայն, այսօր Թուրքիայի այլ քաղաքներում նույնպես ցույցեր են տեղի ունեցել:

Երկրաշարժ Էրզրումի մոտակայքում

8 ՕԳՈՍՏՈՍ, RFI: Թուրքիայում այսօր լուսաբացին տեղի ունեցավ Ռիխտերի սանդղակով 4 միավոր հզորության երկրաշարժ, որը տեւեց 6 վայրկյան: Երկրաշարժի էպիկենտրոնը գտնվում էր Էրզրումից 30 կմ հարավ-արեւելք:

ՄԵՂԱԴՐԱԿԱՆ

Լավ է լինել հանցագործ, բայց ոչ այլախոհ

Օգոստոսի 7-ին դատախազ Լուլիբերդ Չարխիֆալագյանը «31-ի» գործով ներկայացրեց իր մեղադրականը. Վահան Հովհաննիսյան՝ ազատազրկման 7 տարի, Մանվել Եղիազարյան՝ 8 տարի, Առոս Ավետիսյան՝ 7 տարի, Տիգրան Վարդգեսի Ավետիսյան՝ մահապատիժ, Տիգրան Միհրի Ավետիսյան՝ 6 տարի, Մարտին Կարապետյան՝ 4 տարի, Արթուր Ղազարյան՝ 10 տարի... յոթ հոգու համար պետական մեղադրողը պայմանական ազատության փորձաշրջան սահմանեց, երկուսի նկատմամբ առաջարկեց համաներում կիրառել, մեկի գործն ուղարկեց լրացուցիչ քննության:

«Վահան Հովհաննիսյան+30» գործով պետական մեղադրողի ճառն ուղղակի վտանգավոր է: Սահմանադրական կարգով սահմանված «խղճի եւ խոսքի ազատությունը» նա դիտում է որպես հանցանք եւ դարձնում պատժելի: Նման սկզբունքով կարելի է դատել շատ-շատերին, եւ վերջ ի վերջո նաեւ ինձ: Երբ այլախոհությունը դառնում է հանցակազմ, ապա խոսելը վերածվում է հերետիկոսության: Ամենազոր իշխանավորներն այսօր նորեն փչում է միջնադարյան բոցը, սրելով հովանավորների ախորժակը: Ֆրանց Կաֆկայի «դատավարությունը» այլեւս արժեք չէ, քանզի աբսուրդը դառնում է ընկալելի եւ տեսանելի: Չկա վկա, չկա տուժող, կա հանցագործ: Նախաքննությունը փոխարինվում է դատավարությամբ, դատավարությունը՝ ֆարսով: Անստորագիր ցուցմունքները ստեղծում են հիմք, անգրագետ պատվերը՝ վերնաշենք: Արանքում մնում է խուց, որը եւ կոչվում է պետություն: Մաքուր էքզիստենցիալիզմ...

Այսօր հայրենական դատախազն որպես մարդ-արարած, ողորմելի վիճակում է: Նրան պարզապես զրկել են հետագա աճի հեռանկարներից, թաղելով եղած անհատականությունը: Նրա մեջ քնած առաքինի ներուժը փոխարինվում է գործնական առասներով, ոչնչացնելով միակ տեսակը: Սա կոչվում է դատական իշխանության կայացում:

Անկախ ծրագրվածից, «Վահան Հովհաննիսյան+30» գործն ազգային բեմադրություն է: Դատվում են մարդիկ, որոնց հանցանքն ապացուցված չէ: Չի հաստատվել նախաքննական եւ ոչ մի ցուցմունք, դատարանի դահլիճ կանչված 80 «վկաները» ընդգծել են իրենց անտեղյակությունն «ահաբեկչա-հեղաշրջումային ծրագրերից»: Միեւնույն ժամանակ, մեղադրանքի հիմքում «անտեր ու որբ մնացած» նախաքննության ցուցմունքներն են: Ովքե՞ր եւ ե՞րբ են տվել այդ ցուցմունքները... դատավարության ողջ ընթացքում «էական վկաներն» այդպես էլ չերեւացին: Զուտ քաղաքական այլախոհության «քրեականացման» նպատակով գործին է միացվում լրիվ առանձին դատավարություն պահանջող քրեական հանցանք, ապահովելով ինչ-որ «տրամաբանություն»: Տրամաբանությունը լինում է այն, որ խառնվում են դեպքերը, իրադարձություններն ու անձինք, ստեղծելով քրեա-քաղաքական մի կոկտեյլ:

1995-ի հունիս-հուլիս ամիսներին Հայաստանում քաղաքական շրջանառության մեջ է դրվում «երկիշխանության» գաղափարը: Այլընտրանքային խորհրդարանի առաջին նիստը (ի դեպ, վերացական մի ծրագիր) նախատեսվում է հրավիրել հենց Ազատության հրապարակում... Հունիսի 21-ին Վազգեն Մանուկյանը հայտարարում է. «Երեկ մենք անտարակույս կարող էինք գրավել ՀՀ նախագահի նստավայրը, սակայն գրաված կլինեինք սոսկ դատարկ մի շենք, եւ ոչ ավելին: Բացի այդ, դա նաեւ անօրինական գործողություն է: Այժմ մնացել է քաղաքակիրթ պայքարի միակ եղանակը՝ երկրորդ իշխանության հռչակում»: Հունիսի 22-ին, ժամը 18:00-ին, Ազատության հրապարակում տեղի են ունենում հայտնի ընդհարումները, զուգորդվելով երկրապահների առաջին կրակոցներով: Վիրավորների շարքում է նաեւ Վահան Հովհաննիսյանը:

Այսպես կոչված աֆղանական սինդրոմը, բարեբախտաբար, զուրկ մնաց հայաստանյան դրսեւորումներից, քանզի Ղարաբաղում մարտնչող մարդիկ գիտակցաբար էին գնացել ճակատ եւ քաջ էության, կամավորներ էին: Միեւնույն ժամանակ, նրանց մի մասը վտանգավոր էր ՀՀ իշխանությունների համար, իբրեւ «վիճակն ապակայունացնող տարրեր»: Ծրագրված հավաքագրումը չարդարացրեց բոլոր սպասելիքները, թեեւ որոշ նկատելի արդյունքներ, այնուամենայնիվ, տվեց: Ընդդիմության «ուրվականը» կրկին ու կրկին հետապնդում էր իշխող վերնախավի ներկայացուցիչներին, իսկ «երկիշխանության» վիճակի օրոք դարձավ անտանելի: Հուլիսի 29-ին, ժամը 1:30-ին կայացվեց այն, ինչ վաղ թե ուշ պետք է լիներ: Ֆիզիոլոգիական եւ կենսական անհրաժեշտություն զգալով երկրորդ անգամ ճնշելու հայ հոգեբանությունը, ՀՀ իշխանությունները կալանավորեցին նաեւ Վահան Հովհաննիսյանին: Մի քանի ժամ շուտ, այսպես կոչված հատուկ ծառայություններն արդեն «վնասազերծել էին հանցավոր ահաբեկչական մի խումբ, որը ծրագրել էր հուլիսի 29-ին, ԱԺ կրկնակի ընտրությունների օրը, իրականացնել մի շարք ահաբեկչական գործողություններ երկրի հայտնի քաղաքական գործիչների դեմ»:

Դատախազությունը բացահայտեց նման մեղադրականի անհիմն լինելը եւ այն սարսափը, որը դեռ կա ՀՀ իշխանությունների մեջ: Եվ քանի դեռ մեր երկրի ղեկավարությունը գտնվում է նման վիճակում, այլախոհությունը հանցանք է:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Կփորձենք ավելի պատրաստ լինել բյուջետային նոր տարվան

...երեկ կառավարության նիստերի դահլիճում ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարար Արմեն Դարբինյանը լրագրողներին հանգամանորեն ներկայացրեց էքսիմ բանկի հետ ստորագրած համագործակցության պայմանագիրը եւ Համաշխարհային բանկի կառուցվածքային բարեփոխումների ծրագրի շրջանակներում համաձայնեցված ՀՀ կառավարության զարգացման ծրագիրը: Հուլիսի 21-ին ՀՀ կառավարության, Կենտրոնական բանկի եւ ԱՄՆ Արտահանման եւ ներմուծման բանկի (էքսիմ բանկ) միջեւ կնքված համաձայնագրով վերջինս պատրաստակամություն է հայտնել ֆինանսական աջակցություն նպատակաուղղել ՀՀ տնտեսության բոլոր բնագավառներում իրականացվող վճարունակ ծրագրերի հետ կապված ռիսկ պարունակող գործառնությունների ապահովմանը: Ի դեպ, փոխհատուցման հատուկ երաշխիքներ ՀՀ կառավարությունից չեն պահանջվում: Համաձայնագրով կողմերն արտահայտում են էքսիմ բանկի գործունեության սահուն եւ արագ ընթացքի իրենց շահագրգռությունը, որով պայմանավորվում է ԱՄՆ-ի եւ ՀՀ միջեւ արտահանումների ու ներկրումների անխափան գործընթացը: Էքսիմ բանկը դաշնային կառավարության անկախ գործակալություն է, որի նպատակն է աջակցել ԱՄՆ գործարարներին՝ Նահանգներում արտադրվող ապրանքների եւ ծառայությունների արտահանման ֆինանսավորման գործում:

Զարգացման քաղաքականության մասին փաստաթուղթը վերաբերում է տնտեսական եւ սոցիալական բարեփոխումների ռազմավարությանը, որը երկարաժամկետ, հեռանկարային ծրագիր է, եւ շարունակությունն է 95–96 թթ. իրականացված գործողությունների: Զարգացման քաղաքականությունը մակրոտնտեսական կայունության հասցնելու նպատակով մտադիր է ապահովել տարեկան 6 տոկոս տնտեսական աճ՝ մինչեւ 10 տոկոս սղաճի պայմաններում: ՀՀ ԿԲ համախառն արդյունքի պահուստները հասցնել 2,8 ամսվա անհրաժեշտ ներմուծման ծավալներին: Սա կիրագործվի հարկաբյուջետային եւ դրամավարկային կոշտ քաղաքականությունների համակցումով, արտահանման աճի խթանմանը եւ ընթացիկ հաշվի պակասորդի ծածկմանն ուղղված միջոցառումներով: 1997 թ. պետբյուջեի պակասորդը ծրագրվում է նվազեցնել մինչեւ 6,7 տոկոս, իսկ 98-ին՝ 5,7 տոկոս ՀՆԱ (համախառն ներքին արդյունք): Սա կբերի ներքին խնայողությունների աճի, որը ազատ ֆինանսական միջոցներ կապահովի մասնավոր ներդրումների համար: Ենթադրվում է պակասորդի կրճատումը հասնել հարկերի միջոցով եւ ընթացիկ ծախսերի կրճատմամբ: Ներքին խնայողությունների աճը որոշ չափով կբարելավի վճարային հաշվեկշռի ընթացիկ հաշվի դեֆիցիտը, որը 1997 թ. ընթացքում կկազմի ՀՆԱ 24 տոկոսը (առանց պետական գրանտների): ՀՀ դրամի փոխարժեքի լողացող ռեժիմը կպահպանվի ԿԲ խիստ վարկային քաղաքականության շնորհիվ: Պետական ծախսումների բնագավառում կառավարությունն առաջնահերթություն կտա վերարտադրողական, հատկապես մարդկային ռեսուրսների հետ կապված (առողջապահություն, կրթություն) ծախսերին եւ պետական ներդրումներին: Վերջիններիս առաջնահերթություն կտրվի նաեւ սեփականաշնորհման գործընթացից ստացված հասույթների օգտագործման ընթացքում: Էներգետիկայի բնագավառում, որ հատուկ համակարգ է, բարեփոխումները ՀՀ կառավարությունը ծրագրում է իրականացնել ոլորտի սեփականաշնորհման միջոցով: Մինչեւ այս տարվա հոկտեմբերի 1-ը կառավարությունը կընդունի էներգետիկայի համակարգի ֆինանսական վերականգնման ծրագիր: Դրանով կլուծվի համակարգի ձեռնարկությունների մինչեւ հուլիսի 1-ը կուտակված դեբիտորական պարտքերի մարման եւ վերակառուցման խնդիրը: Մինչեւ 97-ի դեկտեմբերի 1-ը մշակվելու եւ ընդունվելու է էներգետիկայի համակարգի ձեռնարկությունների սեփականաշնորհման ռազմավարական ծրագիր: Մշակվում է նաեւ ոռոգման եւ խմելու ջրերի բարեփոխումների ծրագիր, որը կիրականացվի աստիճանաբար՝ հաջորդ երեք տարիների ընթացքում:

Պարոն Դարբինյանն արձանագրեց բանկային համակարգի զգալի առաջընթացը, առաջին հերթին՝ օրենսդրական ձեռքբերումները, ապա նաեւ առեւտրային բանկերի ընդհանուր կապիտալի՝ ներկայումս 350 հազար դոլար կազմող նվազագույն սահմանաչափը: Մինչեւ 2000 թ. այն կկազմի 1 մլն դոլարին համարժեք դրամ: Անդրադառնալով սեփականաշնորհման ոլորտին, նախարարը կարծիք հայտնեց, որ հետագայում սերտիֆիկատներով սեփականաշնորհումն անարդյունավետ կլինի: Արդեն այս ամսին կիրառվելու է սեփականաշնորհման նոր ռազմավարությունը: Սեփականաշնորհման սերտիֆիկատներից մնացել է մոտ 500 հազար, որոնք կսպառվեն այս 2–3 ամսվա ընթացքում: Կապիտալի շուկայի վերաբերյալ նախարարը հայտարարեց, որ մինչեւ 98 թ. մայիսի մեկը կընդունվեն համապատասխան օրենքներ:

Սոցիալական քաղաքականության հարցում կառավարությունն առաջնորդվում է միայն իսկապես կարիքավորներին նպաստներ տրամադրելու ճանապարհով: 1998 թ. համար նախատեսվում են համապատասխան բյուջետային բարձրացումներ: Սոցիալական ապահովության ոլորտում կիրականացվեն նպատակային ծրագրեր, այդ թվում՝ կենսաթոշակների բարձրացում: Սակայն դա վերաբերում է մյուս բյուջետային տարվան: Ա. Դարբինյանը հույս չունի նաեւ այս տարի լուծել աշխատավարձերի բարձրացման խնդիրը, «սակայն եթե համապատասխան նախադրյալներ նկատենք, կներկայացնենք ԱԺ-ին՝ խնդրելով համապատասխան փոփոխություններ մտցնել պետբյուջեի մասին օրենքում»: Մեր նպատակն է, նկատեց նախարարը, ստեղծել արդյունավետ գործող բյուջետային համակարգ: Սա մասնավորապես կխթանվի ԱՄՆ զարգացման գործակալության կապիտալ ներդրումների շնորհիվ: Պարոն Դարբինյանը հավաստիացրեց, որ ջանում են ստեղծել օրենսդրական ֆինանսական եւ հարկային բոլոր նախադրյալները՝ ավելի պատրաստ լինելու նոր բյուջետային տարվան:

Նշվեց, որ հատուկ ուշադրության անհրաժեշտություն ունեն կրթության եւ առողջապահության համակարգերը: Կրթության համակարգում ծախսումները մեկ շնչի հաշվով կազմում են 9 դոլար, որը չափազանց ցածր է: Չնայած համակարգի կառավարման ռազմավարության ծրագրում արտացոլված է կրթության մասնավոր ֆինանսավորման աճի անհրաժեշտությունը, այնուամենայնիվ կրթության համակարգը պետք է մնա պետության հոգածության առարկա: Նմանապես առողջապահության ոլորտում կառավարությունը նախատեսում է ընդհանուր տնտեսական բարեփոխումների շրջանակում միջոցառումներ ձեռնարկել բժշկական օգնության մատչելիության եւ որակի բարձրացման ապահովման ուղղությամբ: Ստեղծվելու է Պետական առողջապահական գործակալություն, որը պատասխանատու կլինի պետական եւ մասնավոր մատակարարներից բժշկական օգնության ծառայությունների գնման համար: 1998 թ. պետբյուջեի մասին օրենքի նախագծում կնախատեսվի առողջապահության համակարգի ծախսումների տեսակարար կշռի զգալի աճ: Ինչ վերաբերում է գիտությանը, այստեղ եւս պետք է առաջնորդվեն բյուջետային միջոցների առավել արդյունավետ օգտագործմամբ: «Մենք ունենք բազմաթիվ ինստիտուտներ, որ ֆինանսավորվում են իներցիոն քաղաքականությամբ: Այսուհետ ֆինանսավորվելու են ոչ թե ինստիտուտները, այլ կոնկրետ թեմաներ, ծրագրեր, որոնք ունեն պետական նախապատվելիություն, գերակայություն»:

Զարգացման բյուջեն ենթադրելու է պատշաճ ներդրումային քաղաքականություն: Ցավոք, այն մինչեւ այժմ անտեսվել է եւ այս տարվա բյուջեով այն իրականացնելու հնարավորություն չկա: Իրականացման մեխանիզմները կլինեն հրապարակային, մրցութային: «Միջոցները շատ մեծ չեն կարող լինել, բայց մենք պարտավոր ենք սկսել զարգացման քաղաքականությունը»:

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

Հայաստանում գրանցված է մամուլի 679 միջոց

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ արդարադատության նախարարության լրատվական ծառայության ղեկավար Ջեմմա Էլիզբարյանը հայտնել է, որ նախարարության վերջին կոլեգիայի նիստում հաստատվել են «Տեխնոլոգիա» ամսագրի, «Հասկ» օրաթերթի, «Վեդի» շաբաթաթերթի, «Ավտո-ռեկլամ» շաբաթաթերթի, «Գնորդ» ամսագրի, «Սմբաս» եւ «Սոփսակ» հեռուստախմբագրությունների կանոնադրությունները: Այսպիսով, պետական գրանցում ստացած մամուլի միջոցների թիվը Հայաստանում ներկայումս կազմում է 679:

ՀՀ արդարադատության նախարարության լրատվական կենտրոնից հայտնել են, որ օրերս նախարարության կոլեգիայի նիստում հաստատվել են «Հումանիզմի դրոշակիրների ակադեմիա» հասարակական կազմակերպությունը, Հանրային առողջության հայկական միությունը, Շիրակի մարզի «Մայրը եւ զավակը», «Ա.Ա. Քոռնու» հասարակական կազմակերպությունները, «Արագիլ» կենդանի սիրողների ակումբը, Ավանդական Դեն-սո շոտոկան կարատե-դո ֆեդերացիան:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության 7 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

տեղական

ԼՂՀ

Նախագահական ընտրապայքարն սկսվեց

Օգոստոսի 7-ին ԼՂՀ ԱԺ նախագահի թեկնածու Արթուր Թովմասյանին աջակցող խումբը հանդես եկավ հայտարարությամբ, որտեղ մասնավորապես ասվում է. «Հայրենակիցներ, կոչ ենք անում ձեզ բոլորին քաղաքացիական պարտքի գիտակցությամբ եւ քաղաքական հասունության անկեղծ դրսեւորմամբ ընդգրկվել ԼՂՀ ղեկավարությունը ամրագրող նախագահական ընտրություններին: Հույս ենք հայտնում, որ գերագույն իշխանավորի ընտրությունները կանցնեն ժողովրդավարության եւ քաղաքացիների կամքի ազատ արտահայտության հիման վրա, վստահություն ներշնչող քաղաքական խանդավառության մթնոլորտում: Դիմում ենք ԼՂՀ շրջանային եւ քաղաքային վարչակազմերին, միջին եւ ստորին օղակների ղեկավարներին, ԼՂՀ հասարակական-քաղաքական կազմակերպություններին, նախընտրական ողջ ժամանակաընթացում ցուցաբերել համեստություն եւ քաղաքական զսպվածություն, ընտրարշավի հեղինակությունը բարձր պահելու, ճշմարիտ ժողովրդավարությունը իրականացնելու համար: ԼՂՀ նախագահի թեկնածու, ԼՂՀ ԱԺ նախագահ Ա. Թովմասյանին աջակցող խումբը գտնում է, որ անկախ ընտրությունների արդյունքներից, նրա կայացումը ձեր եւ բոլորիս հաղթանակն է»:

Նույն օրը հայտարարությամբ հանդես եկավ նաեւ ԼՂՀ նախագահի թեկնածու, ԼՂՀ ԱԳ նախարար Արկադի Ղուկասյանի նախընտրական շտաբը, որը ղեկավարում է ԼՂՀ փոխվարչապետ Ժիրայր Պողոսյանը: Շտաբը պատրաստակամություն է հայտնում համագործակցել բոլոր այն հասարակական-քաղաքական եւ այլ կազմակերպությունների, անհատ անձանց հետ, որոնք պաշտպանում են Ղուկասյանի նախընտրական ծրագիրը:

ԼՂՀ նախագահի մյուս թեկնածու Բորիս Առուշանյանի ընտրական շտաբից դեռեւս ոչինչ չի հայտարարվել: Միաժամանակ, ԼՂՀ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի նախագահ Սուրեն Օհանջանյանը բնակչությանը տեղեկացրեց, որ ԼՂՀ նախագահի արտահերթ ընտրության օրը ադրբեջանական բանակի կողմից սահմանային հնարավոր սադրանքների դեպքում, երկրի պաշտպանությունը պատշաճ մակարդակի վրա պահելու նպատակով ԼՂՀ պաշտպանության բանակի զինծառայողները քվեարկությանը մասնակցելու են զինվորական ստորաբաժանումների, մոտակա բնակավայրերի ընտրական տեղամասերում:

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

Հայաստան կայցելի սենատոր Մըքքոնելը

Ըստ Երեւանում ԱՄՆ դեսպանության հաղորդագրության, 1997 թ. օգոստոսի 9–11-ը Հայաստանում է գտնվելու ԱՄՆ-ի սենատոր Միթչ Մըքքոնելը: Արտասահմանյան այս շրջագայության ընթացքում սենատոր Մըքքոնելն այցելելու է մի քանի երկիր, այդ թվում նաեւ Վրաստան եւ Ադրբեջան: Երեւանում նա հանդիպումներ կունենա նախագահ Տեր-Պետրոսյանի, վարչապետ Քոչարյանի, արտաքին գործերի նախարար Արզումանյանի, այլ պաշտոնյաների, հայտնի քաղաքական գործիչների եւ մամուլի ներկայացուցիչների հետ, կայցելի ԱՄՆ-ի միջազգային զարգացման գործակալության (USAID) կողմից ֆինանսավորված մի ծրագիր: Սենատորը կքննարկի արտաքին քաղաքականությանը, արտասահմանյան ներդրումների մթնոլորտին, առեւտրի զարգացմանը վերաբերող, ինչպես նաեւ երկուստեք հետաքրքրություն ներկայացնող այլ հարցեր:

Սենատոր Մըքքոնելը ներկայացնում է Կենտուկի նահանգը: Նա բյուջետային հատկացումների հանձնաժողովի արտաքին գործառնությունների ենթահանձնաժողովի նախագահն է, որը զբաղվում արտասահմանյան օգնության հարցերով: Նա նաեւ էթիկայի հարցերով Սենատի հատուկ գյուղատնտեսության, շրջակա միջավայրի եւ կանոնակարգի [illegible] հանձնաժողովի անդամ է:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Հայաստանի մակրոտնտեսական կայունությունը երերուն է

Մամուլի ազգային ակումբի նախաձեռնած «Հրատապ բեմ» ծրագրի շրջանակներում օգոստոսի 8-ին ՄԱԿ-ի Երեւանի գրասենյակի հասարակական տեղեկատվության սրահում տեղի ունեցավ լրագրողների հանդիպումը Արդյունաբերողների եւ գործարարների միության նախագահ, «Տրանզիստոր» գործարանի տնօրեն Արամ Վարդանյանի հետ:

Հանդիպման սկզբում Արամ Վարդանյանը նշեց, որ ՀՀ արդյունաբերողների եւ գործարարների միությունը (ԱԳՄ) հասարակական կազմակերպություն է, որի գործունեությունը միտված է Հայաստանի տնտեսական վերելքին, հիմնախնդիրների լուծմանը, արդյունաբերողների եւ գործարարների խավի ձեւավորմանը, ներդրումային օրենսդրական դաշտի ապահովմանը: Այսօրինակ խնդիրների իրագործումը ոչ կառավարական կազմակերպությունը կարող է իրականացնել անհամեմատ արդյունավետ, նշեց ԱԳՄ նախագահը:

Պատասխանելով մեր այն հարցին, ըստ որի պատրաստվո՞ւմ է արդյոք ԱԳՄ-ն մտնել ՀՀՇ-ի կազմի մեջ, ինչպես ՀՀՇ համապետական խորհրդի վերջին նիստում հայտարարել է Վանո Սիրադեղյանը, ԱԳՄ նախագահը նշեց, որ ՀՀՇ համագումարի ավարտից հետո իրենց կազմակերպությունը հանդիպել է Վանո Սիրադեղյանին՝ շնորհավորելով վերջինիս ՀՀՇ նախագահ ընտրվելու առթիվ: Սակայն Վարդանյանը հիշեցրեց, որ ԱԳՄ-ի նկատմամբ ՀՀՇ-ի վերաբերմունքը միանշանակ չի եղել, եւ ՀՀՇ-ն նկատելիորեն խանդով էր վերաբերվում ԱԳՄ-ին: Միաժամանակ Վարդանյանը նկատեց, որ արդյունաբերող գործարարների խավը տեւական ժամանակ անտեսված էր, չուներ իր շահերը պաշտպանող կազմակերպություն, այսօր այդ խավը պետք է դասվի ունեւորների շարքում: Մինչդեռ ըստ ԱԳՄ նախագահի, ՀՀՇ-ի սոցիալական կազմը շատ խայտաբղետ է, գործազուրկները մեծ թիվ են կազմում այնտեղ, այնպես որ ՀՀՇ-ն աջ ուժերի դաշինքում գտնվել չի կարող: Վարդանյանն ընդգծեց, որ ՀՀՇ-ի եւ ԱԳՄ-ի միավորման հարցը կարող է լուծել միայն ԱԳՄ խորհուրդը որպես իրավասու մարմին, եւ ինքն արտահայտում է իր անձնական տեսակետը այդ առումով: Միաժամանակ նա հիշեցրեց, որ ԱԳՄ-ն հասարակական կազմակերպություն է, եւ նպատակահարմար չէ, որ միաձուլվի քաղաքական կուսակցությանը եւ դառնա քաղաքական մարմին: Ըստ Վարդանյանի, ԱԳՄ-ի քաղաքականացումը նշանակում է, որ գործարար աշխարհը եւս պետք է քաղաքականացվի: «Մեր խնդիրը բիզնեսի կայացումն է», ընդգծեց ԱԳՄ նախագահը:

Լրագրողների հարցերին պատասխանելիս Վարդանյանը նշեց, որ հարկային քաղաքականությունը հնարավորինս պետք է վերանայել, որպեսզի արտադրության առանձին ճյուղեր սկսեն աշխատել: Անդրադառնալով սեփականաշնորհման գործընթացին Վարդանյանը նշեց, որ չնայած հիմնական եւ մեծ թերություններին, այդ գործընթացը պետք է շարունակել, քանի որ սեփականաշնորհումն այսօր այնպիսի վիճակում է, որ գործընթացի վերանայումը անասելի դժվար կլինի: Ինչ վերաբերում է ԱԳՄ-ի օրենսդրական գործունեությանը, ապա Վարդանյանը տեղեկացրեց, որ հարկերի փաթեթի վերաբերյալ կազմակերպության 38 առաջարկներից 28-ը ընդունվել է:

Լրագրողները տեղեկացան, որ Հայաստանի եւ Ռուսաստանի ԱԳՄ-ների հանդիպումները խիստ գործնական արդյունքներ են տվել. 100-150 խոշոր ռուսաստանցի բիզնեսմեններ առաջիկայում կայցելեն Հայաստան: Սակայն տնտեսական հարաբերությունները գործնական հողի վրա չեն տեղափոխվում, հատկապես Եգիպտոսի դեպքում: Վարդանյանը դժգոհություն հայտնեց հայկական բյուրոկրատիայից, նշելով, որ Հայաստանում ստեղծվել է «նոմենկլատուրային սպառողների խավ», ուր ընդգրկված են «նախկին, ներկա եւ ապագա պաշտոնյաները», որոնք, ըստ էության, խանգարում են գործարարության զարգացմանը: Ըստ Վարդանյանի, հասարակությունը ապագայում կսկսի ավելի հանդարտ վերաբերվել «նոր հայերին», քանի որ վերջիններս էլ կսկսեն աստիճանաբար լրջանալ: ԱԳՄ-ի նպատակն է օգնել նոր կայացող ձեռներեցին:

Նշվեց, որ Հայաստանում առավել հեռանկարային է էլեկտրոնիկայի արտադրությունը, որը կարող է ապահովել մինչեւ 1 մլն դոլարի արտահանման պոտենցիալ:

Ըստ Վարդանյանի, Հայաստանի տնտեսական զարգացման համար առավել արդյունավետը Սինգապուրի մոդելն է, ուր արդյունաբերող գործարարները 2 տարի ազատվում են հարկից, իսկ 8 տարի վճարում 50 տոկոսը:

Ըստ էության Հայաստանում գործարարությունը եւ բիզնեսը ռիսկային բնույթ է կրում, եւ Հայաստանի մակրոտնտեսական կայունությունը դեռեւս բավական երերուն է, ինչպես նաեւ երերուն է ֆինանսական շուկան, ընդգծեց Արամ Վարդանյանը՝ ավելացնելով, որ վաղուց արդեն ժամանակն է մշակելու Հայաստանի տնտեսության զարգացման հեռանկարները:

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Հոսանք ունենք. Սպասենք երկնագույն վառելիքի

Գազի նոր սակագները կներառեն «վերագազիֆիկացման» ծախսերը

Բնակչության էներգամատակարարման խնդիրն, ինչպես հայտնի է, հիմնականում լուծված է, եւ օրակարգի մեջ առաջիկա 3–5 տարվա ընթացքում ՀՀ գրեթե 452 հազար սպառողների գազամատակարարման վերականգնումն է: Յուրաքանչյուր սպառողի երջանկացնելու համար անհրաժեշտ է 80880 դրամի միանվագ ներդրում, որ ներառում է գազահաշվիչների գինը եւ գազատար խողովակների վերականգնման ծախսերը: ՀՀ էներգետիկայի հանձնաժողովի երեկվա նիստում քննարկված եւ հաստատված որոշման նախագծով սահմանվում են ՀՀ-ում գազի վաճառքի նոր սակագներ՝ գազի անվտանգ շահագործումը վերսկսելու համար անհրաժեշտ ծախսերի հաշվառմամբ՝ ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը եւ կենցաղային գազահաշվիչների ձեռքբերման եւ տեղադրման անհրաժեշտությունը: (Չի բացառվում, որ, փոխադարձ համաձայնությամբ, սպառողները մուծեն միանվագ խորհրդանշական գումարներ, օրինակ, 15 հազար դրամի սահմաններում): Ըստ որում, խոշոր (ամսական ավելի քան 10 հազար խմ ծախսող) սպառողները գազի յուրաքանչյուր 1000 խմ-ի դիմաց կվճարեն 79.1 ԱՄՆ դոլարի համարժեք գումար, որը նախկինին գերազանցում է մոտ 5 դոլարով, իսկ բնակչությունը եւ փոքր (մինչեւ 10 հազար խմ ծախսող) սպառողները 51 դրամ յուրաքանչյուր խմ-ի համար, այսինքն մոտ 100 դոլար յուրաքանչյուր 1000 խմ-ի դիմաց:

Նիստի ընթացքում նշվեց, որ գազամատակարարման վերականգնման գործընթացն [illegible] է ընթանում միջոցների [illegible] եւ

մասամբ բնակչության թերահավատության պատճառով: Այս տարվա առաջին կիսամյակում ձեռք է բերվել եւ տեղադրվել 3000 հաշվիչ, վերջին երկու օրում Սլովենիայից ստացվել են 3000, Իտալիայից 1200 հաշվիչներ, իսկ առաջիկա երկու օրում Սլովենիայից «կժամանեն» եւս 3000-ը: Ըստ «Հայգազարդ» ՊՁ փոխտնօրեն Աշոտ Մալխասյանի, հաշվարկները ցույց են տալիս, որ բնական գազը բնակչության վրա 2.5-3 անգամ ավելի էժան կնստի էլեկտրաէներգիայի եւ 5 անգամ հեղուկ գազի համեմատությամբ (թեպետ 50-60 խմ գազի համար, որ, ինչպես ասաց պարոն Մալխասյանը, չջեռուցվող ամիսներին միջին հաշվով կծախսի յուրաքանչյուր ընտանիք, հարկ կլինի վճարել մոտ 2500 դրամ, որ, կարծում ենք, համեմատելի է էլեկտրաէներգիայի միջին վարձավճարների հետ նույն ջեռուցվող [illegible]

Բնակչության եւ փոքր սպառողների համար նախատեսված համեմատաբար բարձր սակագինը պայմանավորված է վերջիններիս սպասարկման բարձր տեսակարար ծախսերով, երբ այդ սպառողների գազամատակարարման անվտանգության եւ հուսալիության ապահովումը պահանջում է 50-ական դոլար ամեն ամիս, ապա խոշոր սպառողների պարագայում շահագործման ծախսերը տեղավորվում են 17.5 դոլարի սահմաններում: Ընդսմին, սահմանված սակագներում արտացոլված չեն ստորգետնյա պահեստարանների, գազամուղների, բաշխման ցանցերի վերականգնման ծախսերը: Շահագործման ծախսերն, ինչպես պարզվում է, մեծապես կախված են իրացվող գազի ծավալից եւ ներկայումս, երբ վերջինս չի գերազանցում տարեկան 1.3 մլրդ խմ-ին, [illegible] շահագործումը կպահանջեր առնվազն 95 հազար դոլար 1000 խմ-ի համար: Սակայն քանի որ բնակչությունն անվճարունակ է, հանձնաժողովն առայժմ սահմանափակվում է նշված սակագնով:

Հանրապետությունում իրացվող գազի առյուծի բաժինը (մոտ 80 տոկոս) «խժռում է» էներգետիկ համակարգը, մնացածը՝ «Նաիրիտը», հացի գործարանները եւ ցեմենտի արտադրությունը: Համեմատելու համար ասենք, որ 1989-ին հանրապետությունում սպառվել է 5 մլրդ 800 մլն խմ գազ, որի 30 տոկոսը բաժին է ընկել էներգետիկ համակարգին, 25 տոկոսը՝ ազգաբնակչությանը, 30 տոկոսը՝ արդյունաբերությանը:

Ըստ գազամատակարարման վերականգնման ծրագրի, Երեւանը բաժանված է 63 թաղամասերի, ըստ որում ամենից երկար (գրեթե 4 տարի) երկնագույն վառելիքին կսպասի քաղաքի կենտրոնը, գազամատակարարումը կսկսվի ծայրամասերից, ուր հնարավոր է ավտոնոմ գազամատակարարումը («Էրեբունի» կոչվող թաղամաս, Արաբկիր եւ այլն): Հանձնաժողովների անդամներն, ի դեպ, հաջողությամբ ցրեցին լրագրողների անհանգստությունը «ձախ գազանցումների» հեռանկարի առթիվ. «Դա սերտորեն կապված է անվտանգության հետ եւ տեխնիկապես գրեթե բացառված է»:

Էներգամատակարարման վերականգնման հաջող փորձը, կարծում ենք, թույլ է տալիս լավատես լինել նաեւ «գազային» ապագայի նկատմամբ. զինվել համբերությամբ եւ սպասել հայ էներգետիկների նոր սխրանքներին:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԱԶԳ

հակաճառություն

Ռոբերտ Խաչատրյան. Իմ տան դուռը օր ու գիշեր բաց է եղել Պարույր Սեւակի առաջ

«Ազգը» բազմիցս անդրադարձել է Պարույր Սեւակի ավտովթարի հետ կապված հարցերին, նրա «Եղիցի լույս» հատորի ոդիսականին: Դեռ վերջերս հրատարակեցինք պրոֆ. Է. Խուրշուդյանի հոդվածը, որտեղ Սեւակի ավտովթարի կազմակերպմանը մեղսակից էր համարվում այն ժամանակվա Հայաստանի ղեկավարությունը եւ անձամբ կենտկոմի առաջին քարտուղար Անտոն Քոչինյանն ու գաղափարախոսության գծով քարտուղար Ռոբերտ Խաչատրյանը: Դրան հաջորդեց, դարձյալ մեր թերթում, ակադ. Լեւոն Հախվերդյանի պատասխանը, որտեղ, ընդհակառակը, Սեւակի դառնաղետ ավտովթարի պատճառ էր համարվում նրա անփորձ վարորդ լինելը եւ տվյալ հարցում պաշտպանում էր այն ժամանակվա ղեկավարությանը: Մեր հեղինակներից մեկը՝ Հենրիկ Լիլոյանը օրերս մեզ հանձնեց մի ուշագրավ հոդված, որը գրել է հանգուցյալ Ռոբերտ Խաչատրյանը ենթադրաբար 1995 թ.-ին: Հոդվածը, թեեւ սեւագիր եւ անավարտ, շահեկան է ոչ միայն Պ. Սեւակի առնչությամբ, այլեւ ժամանակի ղեկավարության գործունեության գնահատման, պատմության տեսակետից:

Ով է ումից «նկատառումներ» պահանջում

1991 թ. հոկտեմբերի 3-ին, Հայ գրողների միության առաջին քարտուղար, «Հայ գրող» թերթի գլխավոր խմբագիր Հովհաննես Մելքոնյանը եւ միության քարտուղար Սամվել Ցուցույանը դիմել են ինձ հետեւյալ նամակով

«Հարգարժան Ռոբերտ Խաչատրյանին.

Պարույր Սեւակի մահվան հետ կապված Ձեր նկատառումները օգտակար կլինեն նրա կյանքին վերաբերող գրքի պատրաստման ժամանակ: Գիրքը տպագրության (են) պատրաստում Հովհաննես Մելքոնյանը եւ Սամվել Ցուցույանը: Խնդրում ենք մեզ ուղարկել Ձեր գրավոր վկայությունները, որի համար կանխավ հայտնում ենք մեր շնորհակալությունը»:

Ինձ դուր չեկավ նամակի տոնը: Երբ գիրքը, ինչպես նշված է, վերաբերում է Սեւակի «կյանքին», ա-պա ինչու են ուզում ստանալ միայն նրա «մահվան հետ կապված նկատառումները», երբ ես նրա կյանքի մասին շատ ասելիքներ ունեմ, իսկ մահվան մասին ոչինչ ասել չեմ կարող, քանզի ինձ, ինչպես բոլորին հայտնի է, որ Պարույրը տխուր պատահարի՝ ավտովթարի զոհ դարձավ:

Ի դեպ, այդ ավտովթարի հետ կապված գործի հետաքննությունը այն ժամանակ, բարձր հետքերով, վարում էր Ներքին գործոց նախարարության հետաքննության բաժնի պետ, փոխգնդապետ Սամվել Ցուցույանը, որը հիմա ինձանից է ուզում «նկատառումներ» ստանալ այդ մասին, փոխանակ լինի հակառակը:

Ճիշտն ասած, ինձ դուր չեկավ նաեւ «վկայություններ» արտահայտությունը, որը ավելի շատ սազում է դատական ատյանին, քան թե գրողների միությանը: Ես մտադիր չեմ «վկայություններ» տալու, այլ պարզապես կպատմեմ իմ հուշերը Պարույր Սեւակի մասին:

Ես արդեն սկսել էի գրել իմ հուշերը, երբ գործը փչացրեց նույն Հովհաննես Մելքոնյանի «Հայ գրող» թերթը, որը այս նամակից քիչ անց, 1991 թ. նոյեմբերի 22-ին մի ստահոդ եւ վարկաբեկիչ նյութ տպագրեց իմ մասին, անվայել արտահայտություններ թույլ տալով իմ հասցեին: Բնական է, որ դրանից հետո ես չէի կարող արձագանքել այդ մարդու խնդրանքին եւ դրա փոխարեն բողոքի նամակ ուղարկեցի թերթին:

«Հայ գրող» թերթը 1992 թ. ապրիլի 11-ի համարում տպագրեց իմ պատասխանը եւ ի պատիվ իրեն ներողություն խնդրեց ինձանից: Սակայն ի զարմանս ինձ, վերջում մի հետգրություն ավելացրեց, որը ոչ մի կապ չուներ խնդրո առարկա հարցի հետ, այլ արվել էր «օգտվելով առիթից», չնայած ոչ մի առիթ դրա համար չկար, մանավանդ որ, ինչպես ասացի, նման մի նամակով նրանք արդեն դիմել էին ինձ: Ահա այս էր գրությունը.

«Օգտվելով առիթից, խմբագրությունը դիմում է պարոն Ռոբերտ Խաչատրյանին կարեւոր խնդրանքով՝ պարզաբանումներ տալ Պարույր Սեւակի «Եղիցի լույս» գրքի կալանման մասին, որը պատճառ դարձավ մեծ բանաստեղծի ողբերգական մահվան: Գրական մտավորականության եւ ժողովրդի մեջ այս մասին զանազան խոսակցություններ եւ ասեկոսեներ են շրջում, որոնց հանգուցակետում մեծ մասամբ ինքն է՝ նույն ժամանակվա ՀԿԿ կենտկոմի քարտուղար Ռ. Խաչատրյանը: Սակայն կան նաեւ գրքի կալանման այլ վարկածներ: Կրկին խնդրում ենք, որ պարոն Ռոբերտ Խաչատրյանը, հանգամանքների բերումով հայտնվելով կարեւորագույն վկայի վիճակի մեջ, ինչ-որ չափով պարզի մեծ բանաստեղծի ողբերգական մահվան առեղծվածը»:

Ստիպված եմ նորից մեկնաբանել: Խնդրում են, որ ես պարզեմ «բանաստեղծի ողբերգական մահվան առեղծվածը»: Այս հարցին պատասխանելը իմ ուժերից վեր է, ես ոչ մի տվյալ չունեմ, իսկ նման հարցում ենթադրություններ անելը հնարավոր չէ:

Երկրորդ, պնդում են, որ ես պարզաբանումներ տամ «Եղիցի լույս» գրքի կալանման մասին, որը «բանաստեղծի ողբերգական մահվան պատճառ դարձավ»: Ես այդպիսի պարզաբանում տալ չեմ կարող, որովհետեւ ինձ հայտնի չէ, թե գրքի «կալանքի» եւ բանաստեղծի մահվան միջեւ գոյություն ունի՞ ուղղակի կապ, քանի որ մահը տխուր պատահարի արդյունք էր: Իսկ երբ այս տողերի հեղինակները, ինչպես երեւում է նրանց ձեւակերպումից, համոզված են, որ այդպիսի կապ կա, առաջ երեւի իրենք են պարտավոր պարզաբանել այս հարցը, շարադրել իրենց հայտնի փաստերն ու փաստարկները, որը ես եւ ոչ միայն ես, այլեւ շատ շատերը հետաքրքրությամբ կընկալեին: Նման պատասխանատու հարցադրումները երեւի պետք է սկսել դրանք հիմնավորելուց եւ ապացուցելուց, եւ ոչ թե հերքելուց:

Ի դեպ, այս վարկածը պարունակող մի գիրք՝ «Գիրք արյան եւ մաքառման», լույս է տեսել Լոս Անջելեսում, դրան մենք իր տեղում կանդրադառնանք:

Այդ կապը, իր տեսանկյունով, տեսնում է նաեւ գրականագետ Վազգեն Մնացականյանը, որին մենք նույնպես կանդրադառնանք:

Այժմ միայն ուզում ենք ասել, որ հետագայում տեղի ունեցած դժբախտ պատահարի լույսի տակ չի կարելի քննարկել «Եղիցի լույս» գրքի պատմությունը եւ դրան մասնակցած բոլոր անձանց, հետին թվով, դիտել այդ տեսանկյունով, չարաշահելով պատահարի փաստը: Դա առնվազն անպարկեշտություն է, եթե չասենք, որ անբարոյական է: Դա հարկավոր է ապացուցել: Ստիպված եմ կրկնել, որ համենայն դեպս, ես այդ կապը մեկնաբանել չեմ կարող, ոչ թե որովհետեւ չեմ ուզում, այլ որովհետեւ դրա համար ոչ մի հիմք չունեմ:

Իսկ ինչ վերաբերում է «Եղիցի լույս» գրքի հետ կապված տխուր պատմությանը եւ առհասարակ Պարույր Սեւակի կյանքին, ապա ես, իհարկե, կարող եմ շատ բան ասել, համարելով դա իմ քաղաքացիական պարտքը Պարույրի հիշատակի հանդեպ:

Քանի տարի անց

Սեւակը այն մեծերից է, որոնց անունը հավերժելու է հայ ժողովրդի հետ եւ լինելու է նրա ազատության, երջանկության, գոյատեւման եւ պայքարի խորհրդանիշներից մեկը:

Ամեն ոք, ով առնչվել է Պարույրի հետ, պետք է իր քաղաքացիական պարտքը համարի նպաստելու մեծ բանաստեղծի կենսագրության ստեղծմանը, իր լուման բերելով այդ ազգանվեր գործին: Ես էլ կփորձեմ կատարել իմ պարտքը:

Հենց սկզբից պետք է մի վերապահում անեմ: Ես սովորություն չեմ ունեցել օրագիր պահելու: Իմ աշխատանքի բնույթը, մշտական գերզբաղվածությունը զրկել են ինձ նման հնարավորությունից: Չեմ սիրել նաեւ պաշտոնական փաստաթղթեր հավաքել, համարելով, որ դա պետական արխիվի գործն է: Առանձին առիթներով մասնավոր գրառումներ եւ նշումներ եմ արել, բայց դրանք մշտական բնույթ չեն կրել:

Օգտվելով նրանից, ինչ ունեմ, եւ ապավինելով հիմնականում իմ հիշողությանը (մեկ-մեկ էլ ճշտելով մամուլում եղած նյութերի հետ) փորձեմ թղթին տալ այն, ինչ թելադրում է իմ խիղճը: Այդ օրերից անցել է ավելի քան քսան տարի եւ իհարկե դժվար է վերականգնել բոլոր մանրամասները, սակայն ինձ թվում է, որ գլխավորը հիշում եմ:

Այն էլ ասեմ, որ Պարույր Սեւակը այնքան մեծ մտահորիզոնի, մեծ գիտելիքների, ինտելեկտուալ եւ զգացմունքային մեծ պոտենցիալի տեր մարդ էր, որ նրա հետ ունեցած ամեն մի հանդիպում կարող էր բազմաթիվ էջեր լրացնելու հնարավորություն տալ եւ այս իմաստով, իհարկե, ժողովածուի հոդվածի սահմանափակ ծավալը հնարավորություն չի տա մեզ սպառելու ամբողջ նյութը:

Ես կուզենայի նախ համառոտակի բնութագրել իմ եւ Սեւակի հարաբերությունները: Վերջին տարիների տասնյակ, եթե ոչ հարյուրավոր մարդիկ մամուլում պնդում են, որ իրենք եղել են Պարույրի «ամենամոտ ընկերները»: Դա իրենց գործն է: Ես իմ մասին նույնը ասել չեմ կարող, սակայն հանգիստ խղճով կասեմ, որ ես եւ Պարույր Սեւակը երկար տարիներ (եւ հատկապես իմ ՀԿԿ կենտկոմի քարտուղար եղած տարիներին) եղել ենք շատ մտերիմ, բարեկամական հարաբերությունների մեջ, եւ իմ տան դուռը օրվա եւ գիշերվա ուզած ժամի բաց է եղել Պարույր Սեւակի առաջ:

Մեր մտերմությունը կենցաղային բնույթ չէր կրում, չնայած մեկ-մեկ սեղան էլ էինք նստում, հայի տուն էր, առանց դրան չէր լինի:

Լինում էին դեպքեր, երբ Պարույրը ինձ զանգ էր տալիս գիշերվա ժամը 1-ին, ասում էր, որ ուզում է հանդիպել, գալիս էր, եւ մենք մինչեւ լուսաբաց նստում էինք իմ աշխատասենյակում:

Կրկնում եմ, մեր մտերմությունը կենցաղային բնույթ չի կրել: Այն խարսխված էր հոգեւոր կապի վրա: Դա բացատրվում է 60-ական թվականներին մեր հոգեւոր կյանքում տեղի ունեցած բավականին լուրջ փոփոխություններով, որոնց երկուսս էլ մասնակից էինք ամեն մեկս իր գործունեության բնույթին համաձայն:

Ազգային զարթոնքի տարիներին

Արժե հիշել 60-ականները, որովհետեւ դրանք մեր ժողովրդի համար որոշ իմաստով ազգային զարթոնքի տարիներ էին: Այդ բանը ընդունում են շատ անաչառ ուսումնասիրողներ: Խրուշչովի սկսած ռեֆորմները, ստալինիզմի ահավոր լծի թոթափումը, սկսված թեկուզ եւ կիսատ դեմոկրատացումը, երկաթե վարագույրի վերացումը, արտաքին աշխարհի հետ կապերի մինչ այդ չտեսնված ընդլայնումը, տնտեսական մի շարք ռեֆորմների սկիզբը որակապես նոր մթնոլորտ ստեղծեցին երկրում եւ մասնավորապես Հայաստանում: Ինձ թույլ կտամ նաեւ ասել, որ Հայաստանում այդ մթնոլորտը մի քիչ ավելի երկար տեւեց, քան երկրի այլ մասերում (նկատի ունեմ բրեժնեւյան ռեակցիան, որը մի քիչ ավելի ուշ հասավ մեզ):

Տեղի էր ունենում հոգեւոր կյանքի որոշակի դեմոկրատացում: Հնարավոր չէ այս համառոտ շարադրանքում հիշատակել բոլորը, սակայն չի կարելի եւ չհիշատակել, որովհետեւ առանց դրան շատ բան, այդ թվում եւ ինքը Սեւակը, լրիվ հասկանալի չեն դառնա:

60-ական եւ 70-ական թվականների սկզբին տեղի ունեցան բաներ, որոնք երազ կարող էին թվալ ստալինիզմի ժամանակաշրջանը ապրած մեր նախորդ սերնդին: Այդ տարիներին նոր որակ ձեռք բերեց հայրենիքի եւ սփյուռքի կապը, վերականգնվեց արեւմտահայ մշակույթի եւ գրականության տեղը մեր հոգեւոր կյանքում (սկսած Հակոբ Պարոնյանից), արմատապես վերանայվեց ազգային-ազատագրական շարժումների գնահատականը, նշվեց Անդրանիկի 100-ամյակը, ճանաչվեց, օրինականացվեց եւ հավերժացվեց Մեծ եղեռնի զոհերի հիշատակը, իսկ դրա հետ բարոյապես դրվեց Արեւմտահայաստանի հարցը, ճանաչվեց եւ հսկայական կոթողով հավերժացվեց Սարդարապատը, հրատարակվեց Շանթը, վերականգնվեցին բազմաթիվ հայկական բառեր եւ տեղանուններ, վերադարձվեց ժողովրդին Չարենցի, Բակունցի եւ մյուս հսկաների ժառանգությունը, դրվեց Ղարաբաղի եւ Նախիջեւանի հարցը: Այդ տարիներին անցկացվեցին բազմաթիվ միջոցառումներ հայ մշակույթը պրոպագանդելու ուղղությամբ, որի շնորհիվ այն նոր ճանաչում գտավ երկրում եւ նրա սահմաններից դուրս:

Այդ տարիներին ես ՀԿԿ կոմկուսի կենտկոմի քարտուղարն էի գաղափարական աշխատանքի գծով: Բնականաբար ես շատ հեռու եմ այդ բոլորը ինձ վերագրելու անհամեստ հավակնությունից, դա ստեղծված մթնոլորտի եւ մեր կոլեկտիվ աշխատանքի, շատերին համակած անզուսպ հայրենասիրության արդյունքն էր, որին, սակայն, չէի կարող ոչ միայն անմասն մնալ, այլեւ չկատարել իմ պաշտոնի բերումով ինձ բաժին ընկած բավականին կարեւոր դերը: Ես ուրախ եմ, ավելին, հպարտ եմ նրանով, որ ես էլ իմ լուման եմ դրել:

Այո, այդ բոլորը ազգային հոգեւոր կյանքի որոշակի զարթոնք էր: Կանխատեսում եմ որոշ ընթերցողների քմծիծաղը եւ հնարավոր առարկությունը այդ քայլերի անհամեմատելիության մասին այսօրվա ազգային զարթոնքի հետ: Նախօրոք համաձայն եմ այդ ընթերցողների հետ մի վերապահումով սակայն: Սխալ մոտեցում է, որ մարդկանց պետք է գնահատել նրանով, ինչ նրանք ավելացրել են իրենց նախորդների արածին եւ ոչ թե նրանով, թե նրանք ինչ չեն տվել հետնորդների հետ համեմատած:

Պատմությունը պետք է նայել ներսից, գնահատել նկատի ունենալով նախորդը եւ ոչ թե հետագան: Այսօրվա բարձունքից, իհարկե, հեշտ է թերագնահատել արվածը, բայց փորձեք վերհիշել այն տարիների կոնկրետ իրադրությունը, դնել ձեզ այն ժամանակվա ղեկավարների վիճակում եւ գուցե դա կհեշտացնի նրանց հասկանալը եւ գնահատելը, իհարկե, առանց գերագնահատելու, որովհետեւ մենք ինքներս շատ լավ գիտենք մեր սխալները եւ թերությունները, գիտենք, թե ինչ ենք ավելացրել մեր նախորդներին եւ ինչ ենք պարտք մնացել մեր հետնորդներին:

Մենք միայն ուրախանում ենք, երբ նրանք քայլ առ քայլ առաջ են տանում ազգային զարթոնքի գործը, սակայն ի՞նչ երաշխիք, որ 50 տարի հետո չեն գտնի, որ նրանք էլ պարտք են մնացել ապագային: Ապագան [illegible] է, եւ դժվար թե որեւէ մեկը կարողանա բավարարել նրա պահանջները: Հոգեբանորեն բոլորովին այլ իրադրություն է տիրում այսօր: Ես հիշում եմ, թե ինչպիսի ուրախությամբ, հրճվանքով արձագանքեցին մեր թերթերի եւ ամսագրերի խմբագիրները, երբ ես հավաքեցի եւ ասացի նրանց, որ վաղվանից կարող են պարտիայի փոխարեն գրել կուսակցություն, ռեսպուբլիկայի փոխարեն հանրապետություն եւ այլն: Այդ որոշումն էլ մենք հեշտությամբ չկայացրինք, շատերը դեմ էին դրան: Դրա համար էլ նրանք ուրախացան:

Չհամեմատենք ժամանակները, չկիրառենք այսօրվա չափանիշը այն ժամանակվա մարդկանց գնահատելու համար: Դա ոչ միայն հակապատմական մոտեցում է, այլեւ անխղճություն:

Այսօր ազգային կյանքը մի լայն եւ ընդարձակ հող է, որը առատորեն օդ, ջուր եւ պարարտանյութ է ստանում եւ որի վրա աճում են ազգային հոգեւոր կյանքի պտուղները: Իսկ այն ժամանակվա պտուղները հիշեցնում են ինձ ասֆալտապատ ճանապարհին, ասֆալտի տակից ծլարձակող կանաչը, երեւույթ, որին հանդիպել եմ բնության մեջ եւ զարմանքով ու ակնածանքով կանգ առել նրա առաջ: Պետք չէ թերագնահատել այդ սխրանքը եւ վերջապես, կարելի է վստահորեն ասել, որ այդ տարիները շատ բանով նախապատրաստեցին այսօրվա վերելքը, որ նրանք առկա են այսօրվա կյանքում, որ առանց 60-ականների չէր լինի եւ այսօրը:

Վերադառնալով Սեւակին, պետք է ասեմ, որ Պարույր Սեւակի ֆենոմենն էլ կարելի է ճիշտ հասկանալ միայն 60-ականների կոնտեքստում, երբ նա ապրեց իր բախտորոշ էվոլյուցիան, որովհետեւ 50-ականների Սեւակը ամենեւին էլ նույնը չէ, ինչ 60-ականների Սեւակը:

Հայաստանի գաղափարական կյանքում, հատկապես հայ մշակույթի ոլորտում առաջացած տեղաշար-

հետմահու

ժեր. վեր հիասթափված եւ բազմաթիվ այլ հարցերի նկատմամբ նշմարվող նորովի մոտեցումը, հաստատրիչ փաստեր էին, որոնք բնականաբար, ողջունվեցին առաջավոր հայ մտավորականների կողմից:

Պարույր Սեւակը ոչ միայն հետաքրքրվում էր այդ հարցերով, այլ ապրում էր դրանցով: Նա այդ բոլորի մասին բնականաբար ուզում էր ստանալ ամենաստույգ տեղեկություններ եւ սկզբնաղբյուրից, որը տվյալ դեպքում ես էի:

Ղարաբաղի եւ Նախիջեւանի հարցը, Անդրանիկի 100-ամյակը, Շանթի երկերի հրատարակումը, Չարենցը եւ այլ հարցերը իմ ու Պարույրի զրույցների հիմնական նյութն են եղել:

Ես շատ էի ուզում, որ Շանթը հրատարակվի: Գրադարանի հատուկ ֆոնդից դուրս հանեցի Շանթի բոլոր գրքերը, բերեցի տուն եւ սկսեցի մեկ-մեկ ուսումնասիրել: Մի օր եկավ Պարույրը, նայեց գրասեղանիս վրա դրված Շանթի գրքերին, ժպտաց, ասաց. «Լավ է, չէ, դու Շանթ ես կարդում, իսկ ժողովրդին զրկում ես էդ հաճույքից»:

Ասացի. «Պարույր, հենց նրա համար եմ կարդում, որ հրատարակենք եւ ժողովուրդն էլ կարդա»: «Չեմ հավատում, ասաց, դուք չեք հրատարակի»: «Համենայն դեպս, ես ուզում եմ, ասացի, եւ հույս ունեմ, որ կհաջողվի»:

Անդրանիկի 100-ամյակի նախօրյակին եկավ եւ հետաքրքրվեց, թե ինչ ենք անելու: Ասացի, որ ուզում ենք լավ նշել, մամուլում մեծածավալ հոդվածներ տալ եւ տալ նրա իսկական գնահատականը:

«Իսկ հանդիսավոր նիստ կլինի՞», հարցրեց: Ասացի. «Էդ չեմ կարող ասել, առաջին անգամն է, որ ուզում ենք սառույցը ջարդել, տեսնենք ինչպես կկարողանանք»:

«Իսկ դու ի՞նչ կարծիք ունես Անդրանիկի մասին», հարցրեց:

Ասացի. «Շատ բարձր, նա մեր ազգային հերոսն է, հայրս ինձ էնքան բան է պատմել նրա մասին, որ նրա անունը մանկուց տպավորվել է իմ գիտակցության մեջ»:

«Հայրդ ճանաչո՞ւմ էր Անդրանիկին», հարցրեց: Ասացի. «Լավ էր ճանաչում, Պարույր, հայրս Անդրանիկի զինվորն էր եւ սիրած զինվորը»:

«Ոնց թե, ասաց, ուրեմն դու Անդրանիկի զինվորի տղա՞ն ես, չէի սպասում, բայց ոչ ոքի չասես, քեզ կհանեն»:

Սեւակյան պոեզիան…

Չարենցի հոբելյանական օրերն էին: Պարույրը զեկուցողն էր: Մի գիշեր ժամը 1-ին զանգահարեց: Զեկուցումը վերջացրել եմ, ասաց, ուզում եմ բերել կարդալ: Արի, ասացի: Եկավ: Նստեցինք մեր տանը, իմ աշխատասենյակում մինչեւ լուսաբաց: Կլանված լսում էի զեկուցումը: Հետո երկար խոսեցինք Չարենցի մասին:

Այդ տարիներին նրան ամենից շատ հետաքրքրում էր Ղարաբաղի հարցը: Հաճախ էր գալիս ինձ մոտ, եւ կենտրոն, եւ տուն իմանալու գործի ընթացքը: Մեզ հետ ուրախանում էր, մեզ հետ տխրում, կախված հարցի լուծման ընթացքից:

Շատ բան էր մերձեցնում մեզ եւ պոեզիայում, եւ ժողովրդի բախտի հետ կապված ընդհանուր հարցերում: Ընդհանուր էր մեր սերը Սայաթ-Նովայի հանդեպ: Ես թիֆլիսեցի եմ, հայրս սիրահարված էր Սայաթ-Նովային, անգիր գիտեր նրա երգերի մեծ մասը: Ես ունեի Սայաթ-Նովայի հայերեն բոլոր հրատարակությունները: Շատ ենք խոսել Սայաթ-Նովայի մասին, լսել Պարույրի թեզերը, որ նա հետո շարադրեց իր դիսերտացիայում:

Մի անգամ Պարույրը հարցրեց ինձ. ովքե՞ր են քո սիրած պոետները:

Ասացի. Վարուժանը, Չարենցը, Էդգար Պոն, Ուոլթ Ուիթմենը, Ապոլիները, Մայակովսկին:

Մի պահ մտածեց, ասաց. ուրիշ անուններ էի սպասում քեզանից: Ասացի. էդ ուրիշ անունները ես գիտեմ եւ շատ էլ սիրում եմ, բայց ես պոեզիայում նախապատվություն եմ տալիս էմոցիոնալ եւ ինտելեկտուալ ուժին, լավ իմաստով ստանդարտից շեղված պոեզիային, չեմ սիրում, ինչպես կասեր Չարենցը, «օսլայած» պոեզիան, սիրում եմ անսպասելի ինքնաբուխները, սիրում եմ առնական պոեզիան:

Լռեց, ոչինչ չասաց, հասկացավ, որ ես սեւակյան պոեզիան եմ սիրում:

Նա պաշտոնի մարդ չէր

Պարույրը մեծ մասշտաբի մարդ էր, մեծ ինտելեկտի եւ մեծ գիտելիքների տեր էր, ազգային նեղմտությունը խորթ էր նրան, իր ժողովրդի ուղին տեսնում եւ չափում էր համամարդկային չափանիշներով, չէր հաշտվում գավառայնության եւ հետամնացության հետ, 20-րդ դարի մարդ էր բառիս ամենալայն իմաստով:

Պարույրն էր, որ կարող էր ասել, թե ոչ ոք չի կարող սպանել ժողովրդը, ժողովուրդը կարող է միայն ինքնասպան լինել: Անցած տարիները միայն ընդգծեցին Սեւակի այս մտքի ամբողջ խորությունը:

60-ական թվականներին Սեւակը լայն ժողովրդականություն ստացավ, ճանաչվեց ոչ միայն Հայաստանում, այլեւ ամբողջ Սովետական Միությունում եւ նրա սահմաններից դուրս:

Նա ընտրվեց Հայաստանի Գերագույն խորհրդի դեպուտատ, ապա ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի դեպուտատ, ստացավ շքանշան, ընտրվեց Հայաստանի գրողների միության երկրորդ քարտուղար: Ավելորդ է ասել, որ ես անմասն չեմ եղել այս հարցերի լուծմանը:

Երբ հրավիրեցի Պարույրին ինձ մոտ եւ ասացի, որ ցանկություն ունենք Հայաստանի գրողների միության երկրորդ քարտուղար ընտրել, կտրականապես հրաժարվեց: Ես բանաստեղծ եմ, ասաց, ինձ պաշտոն պետք չի:

Ասացի. ճիշտ ես, Պարույր, քեզ պետք չէ, բայց ուրիշներին պետք է: Մեզ իրավացիորեն քննադատում են ղեկավարների ընտրության գործում թույլ տրվող սխալների համար, բայց հենց որ քեզ ենք առաջարկում, հրաժարվում ես: Երբ բոլորը այդպես վարվեն, ո՞նց լուծենք հարցերը: Էս անգամ պիտի մերժենք խնդրանքդ, պիտի քեզ առաջադրենք:

Ես ինքս գնացի միության վարչության պլենումին եւ առաջադրեցի նրա թեկնածությունը: Պարույրը ընտրվեց երկրորդ քարտուղար: Անկեղծորեն խոստովանեմ, որ մեր նպատակը միայն դա չէր, մենք ուզում էինք Սեւակին հետագայում գրողների միության ղեկավար նշանակել, բայց նա շատ շուտով հեռացավ նաեւ երկրորդ քարտուղարի պաշտոնից:

Հիմա, երբ անցել են տարիներ, հիշելով այդ բոլորը, մտածում եմ, թե ով գիտի, գուցե ինքն էր ճիշտ, որ չուզեց պաշտոնավարել:

Նախանձ եւ «հականացիոնալիզմ»

Պարույրի ստեղծագործական եւ հասարակական վերելքը շարժեց որոշ գրողների նախանձը: Իհարկե, դրանք քիչ էին, մեր գրողների մեծամասնությունը հպարտանում էր Սեւակով, սակայն Սեւակը սկզբունքային եւ անզիջում մարդ էր եւ բնականաբար թշնամիներ ուներ, նախանձողներ էլ ուներ: Չգերագնահատենք նրանց դերը, բայց եւ չթերագնահատենք: Չմոռանանք, որ մոցարտների կողքին սալիերիներ էլ են լինում: (Անգամ ինձ հետ որոշ գրողներ թշնամացան իմ եւ Սեւակի մտերմության պատճառով): Իսկ դրանցից բացի, կար մի ավելի կարեւոր հանգամանք, դա սալիերիների համար գոյություն ունեցող պարարտ հողն էր: Նրանց ցանած սերմերը դառը պտուղներ էին տալիս, եւ հարցը, իհարկե, միայն սալիերիների մեջ չէր:

Ազգային հոգեւոր զարթոնքը դիմադրության էր հանդիպում որոշ տարրերի կողմից: Դրանք մի քանի տեսակ էին:

Առաջինը այն մոլորված օրթոդոքս կուսակցականներն էին, որոնք ազնվորեն միամտությամբ ամեն ինչի մեջ նացիոնալիզմ էին տեսնում: Օրինակ, հայի կողմից հայկական դպրոցում սովորելու բնականոն ցանկությունն անգամ դիտվում էր որպես նացիոնալիզմ:

Երկրորդ տեսակը ղեկավարությունից անձնական պատճառներով դժգոհ մարդիկ էին, որոնք լավ գիտեին, որ ղեկավարի դեմ պայքարելու եւ նրան հանելու ամենաարդյունավետ ձեւը նրան նացիոնալիզմի մեջ մեղադրելն էր: Կաշառակերության մեջ մեղադրելը այլեւս արդյունք չէր տալիս նախ այն պատճառով, որ դա դժվար էր ապացուցել, իսկ երկրորդ եւ գլխավորը այն պատճառով, որ բրեժնեւյան ղեկավարության օրոք կաշառքը որպես երեւույթ ոչ միայն օրինականացվեց, այլեւ դարձավ վերից վար տիրապետող սիստեմ, կուսակցական եւ պետական կարիերայի հիմնական գործոնը, եւ մաֆիան կամաց-կամաց դառնում էր երկրի իսկական տերը:

Երրորդ տեսակը քաղաքական պրովոկատորներն էին, կարիերիստները, որոնք շատ հեռու լինելով առողջ ինտերնացիոնալիզմից, այն ինտերնացիոնալիզմից, որը միշտ հատուկ է եղել բոլոր ժողովուրդների առաջադեմ մարդկանց, ուղղակի օգտագործում էին այդ գաղափարը կարիերիստական եւ այլ նպատակներով:

Ցավով պետք է նշեմ, որ այս բոլոր տեսակի կեղծ ինտերնացիոնալիստների եւ «նացիոնալիզմի» դեմ պայքարողների թիկունքում կանգնած էին ոչ միայն կենտրոնի շովինիստաբար տրամադրված տարրերը, այլեւ Հայաստանի ղեկավարների մի մասը, այն մասը, որը միշտ ձգտում էր տապալել գոյություն ունեցող հերթական ղեկավարությունը եւ գրավել նրա տեղը: Սրանք խնամքով թաքցնում էին իրենց կապերը «նացիոնալիզմի» դեմ պայքարողների հետ, սակայն գաղտնի խրախուսում էին նրանց, հասկանալով, որ ղեկավարությունը տապալելու ամենից հարմար իրադրությունը այն է, երբ Մոսկվա շատ նյութեր են ուղարկվում Հայաստանում տիրող «նացիոնալիզմի» մասին եւ այդ առիթով հերթական կոմիսիաներ են գալիս եւ հերթական որոշումներ են ընդունվում:

«Նացիոնալիզմի» դեմ պայքարի դարագլուխն էր տխրահռչակ պրոֆեսոր Արամայիս Կարապետյանը: Մեկ-մեկ միամիտ մարդիկ ասում էին, որ նա «միակն է» Հայաստանում, բայց ես կիսակատակ, կիսալուրջ պատասխանում էի, որ եթե նա «միակը» լիներ, ապա առհասարակ չէր լինի: Նա ուներ համախոհներ, զինակիցներ, հովանավորներ եւ հող Հայաստանում գործելու համար:

Ես ուզեցի շատ համառոտակի, պարզապես սխեմատիկ ձեւով ցույց տալ այդ տարիների գաղափարական կյանքի եւ դրական, եւ բացասական կողմերը, ընդունելու համար այն ոչ միանշանակ, հակասական ֆոնը, որի վրա միայն կարելի է ճիշտ ընթերցել եւ հասկանալ առանձին մասնավոր հարցերը: Ամեն մի արհեստական պարզեցում, երեւույթների պարզունակեցում, եւ մանավանդ այն օրերի նկատմամբ այսօրվա չափանիշների կիրառումը կարող են միայն խանգարել մեր բարդ գաղափարական անցյալի ճիշտ ընկալումը եւ ըմբռնումը: Հետին թվով մարգարեի դիրքը միշտ էլ ծիծաղելի եւ նսեմ է, իսկ այս դեպքում պարզապես անտրամաբանական եւ անհեթեթ:

Նշված ռեակցիոն օրթոդոքս դեմագոգ ուժերի դեմ հաճախ անզոր էր լինում եւ ղեկավարությունը: Մենք որոշեցինք միահամուռ լինել եւ կամք դրսեւորել այդ մարդկանց դաս տալու համար, հատկապես նրանց դարագլուխ Արամայիս Կարապետյանին, որը 68–69 թթ. նորից ակտիվացրեց իր պրովոկացիոն (սադրիչ) գործունեությունը եւ սկսեց հասցեներով ամբաստանագրեր ուղարկել Մոսկվա, մեղադրելով հարյուրավոր հայ մտավորականների «նացիոնալիզմի» մեջ, ինձ էլ, բնականաբար, հայտարարելով նրանց հովանավորը:

1969 թ. վերջում, թե 1970-ի սկզբում հայկոմկուսի կենտկոմի բյուրոն քննեց Արամայիս Կարապետյանի վարքագիծը եւ հայ մտավորականությանը անհիմն կերպով նացիոնալիզմի մեջ մեղադրելու, բազմաթիվ մարդկանց անձնական վիրավորանք հասցնելու, բանսարկության եւ պրովոկացիոն գործունեության համար հեռացրեց կոմկուսի շարքերից: Բյուրոյի նիստին այդ հարցով զեկուցողը ես էի:

Գաղափարական պայքարը ավելի սրվեց: Ար. Կարապետյանը բողոքարկեց մեր որոշումը, դիմելով ՍՄԿԿ կենտկոմի կուսակցական կոնտրոլի հանձնաժողովին (КПК), որին էր պատկանում նման հարցերի վերջնական որոշումը:

Վտանգ կար, որ ԿՊԿ-ն չի հաստատի մեր որոշումը, ինչպես դա արդեն եղել էր Արամայիս Կարապետյանի հետ: Դա մեծ հարված կլիներ ոչ միայն կենտկոմին, այլ ամբողջ հայ մտավորականությանը, դա կնշանակեր, որ Արամայիս Կարապետյանի թեզը հայ մտավորականության նացիոնալիստական էության եւ Հայաստանում նացիոնալիզմի տիրապետության մասին [illegible] ՍՄԿԿ կենտկոմի կողմից դրանից բխող բոլոր հետեւանքներով:

Այդ հարցը ԿՊԿ-ում քննարկվեց միայն 1970 թ. օգոստոսին: ՀԿԿ կենտկոմը ինձ հանձնարարեց ներկա լինել այդ քննարկմանը եւ պաշտպանել մեր որոշումը: Ինձ մեծ դժվարությամբ հաջողվեց դա անել: ԿՊԿ-ի նիստը տեւեց մի քանի ժամ, նրա անդամները տատանվում էին, իսկ ոմանք պարզապես Կարապետյանի կողմն էին:

Նախագահում էր Պելշեն, որը ինքը ազգային փոքրամասնության ներկայացուցիչ էր, եւ ներքուստ երեւի համաձայն էր մեզ հետ, սակայն հենց այդ հանգամանքը միեւնույն ժամանակ բարդացնում էր նրա վիճակը:

Ես ունեցա մեկուկես ժամանոց ելույթ, մոբիլիզացնելով իմ բոլոր հնարավորությունները: Իմ ելույթի ընթացքում շատ տատանվողներ անցան մեր կողմը եւ Պելշեն առաջարկեց հաստատել մեր որոշումը: Դա ընդունվեց միաձայն, ի պատիվ ԿՊԿ-ի բոլոր անդամների: Արամայիս Կարապետյանը վտարվեց կուսակցությունից (հետո Դեմիրճյանը նրան վերականգնեց): Հիմա այդ բոլորը կարող է չհասկացվի, սակայն այն ժամանակ մեր մտավորականությունը լավ էր հասկանում դրա նշանակությունը եւ շունչը պահած հետեւում էր այդ պայքարի ավարտին: Երբ արդյունքը հայտնի դարձավ, «Մոսկվա» հյուրանոցի իմ համարի հեռախոսը ոչ մի րոպե չէր լռում: Մոսկվայի հայ մտավորականները, Հայաստանի մտավորականությունը զանգահարում էին եւ շնորհավորում ինձ տարած հաղթանակի համար, իսկ ովքեր Մոսկվայում էին, անընդհատ գալիս էին ինձ մոտ:

Երբ ուժերս ներեն, ես գուցե հետագայում ավելի մանրամասն գրեմ այս բոլորի մասին, իսկ այստեղ չեմ ուզում շեղվել բուն նյութից, չնայած այս հարցը անմիջապես կապված է Սեւակի գրքի հետ, ինչպես կերեւա մի քիչ հետո:

«Եղիցի լույսը» լույս տեսավ, բայց վաճառքի չհանվեց

Այս իրադրության մեջ լույս տեսավ Պարույր Սեւակի «Եղիցի լույսը»: Ես գիտակցաբար եմ գործածում լույս տեսավ արտահայտությունը, որովհետեւ շատերն են խոսում այն մասին, թե գիրքը արգելվել է եւ լույս չի տեսել: Տարիները կարող են ավելի խորացնել այս թյուրիմացությունը:

Եթե հավատանք որոշ անտեղյակ կամ չարամիտ մարդկանց ասածներին, որ ես դեմ եմ եղել գրքի հրատարակմանը, ապա այդ դեպքում գիրքը արտադրության էլ չէր իջնի եւ տպարան չէր հասնի: Ես գաղափարական գծով կենտկոմի քարտուղարն էի, իսկ այն ժամանակներում դա բավական էր այդ բանի համար:

Գիրքն իմ անմիջական գիտությամբ եւ մի շարք մարդկանց ակտիվ դիմադրության պայմաններում (դիրեկտոր), իջավ արտադրություն, շարվեց, տպագրվեց, գնաց կազմատուն, կազմվեց, լույս տեսավ, փաթեթավորվեց եւ ուղարկվեց գրապահեստները, գրախանութներ ուղարկելու եւ վաճառքի հանելու համար: Այն էլ լույս տեսավ այն ժամանակվա համար եւ հատկապես բանաստեղծությունների ժողովածուի համար չտեսնված 25.000 տպաքանակով եւ առանց մի բառ փոխելու Պարույրի ներկայացրած տեքստում:

Այն հանգամանքը, որ հենց ես եմ հովանավորել գրքի հրատարակումը, անհերքելիորեն երեւում է 1970 թ. մայիսի 26-ին Արամայիս Կարապետյանի ՍՄԿԿ կենտկոմ ուղարկված դիմումից, որ նա սեւով սպիտակի վրա գրում է.

"Директор издательства Х. Барсегян был против издания этой книги, но Р. Хачатрян и С. Вар[illegible]

Սա այն դեպքն է, երբ պետք է հավատալ Ար. Կարապետյանի վկայությանը, որովհետեւ նա ամենից լավ գիտեր այդ կարգի բաները:

Այո, գիրքը լույս տեսավ: Այդ գիրքը տեսավ եւ ուներ Պարույր Սեւակը, նա անգամ նվիրել է այդ գիրքը իր մակագրությամբ որոշ ընկերների:

Այդ գրքից մի օրինակ պահում եմ եւ ես, որը կարող եմ միայն պատմական ակտով հանձնել որեւէ հիմնարկության, որպես ապացույց այն բանի, որ գիրքը լույս է տեսել:

Եթե կենտկոմի քարտուղարը դեմ լիներ, ոչ մի գիրք չէր հասնի գրախանութների շեմին: Այսպիսով, ճիշտ չէ, որ գիրքը լույս չի տեսել: Ճիշտն այն է, որ գիրքը լույս տեսնելուց հետո վաճառքի չհանվեց:

Ինչո՞ւ եւ ինչպե՞ս եղավ դա, ես կպատմեմ ստորեւ:

Երբ գիրքը արդեն սկսեց տպագրվել, եւ Սեւակի հակառակորդները համոզվեցին, որ լույս է տեսնելու, նրանք արագացրին եւ ակտիվացրին իրենց գործունեությունը, սկսեցին նոր ամբաստանագրեր ուղարկել Մոսկվա, հատկապես Ար. Կարապետյանը: Ինչպես պարզվեց նրա դիմումներից եւ ԿՊԿ-ում ունեցած ելույթից, նա լրիվ ծանոթ էր գրքի բովանդակությանը մինչեւ լույս տեսնելը, մի բան, որ գաղտնիք է մնում ինձ համար, քանի որ հեղինակի ձեռագիրը հրատարակչության գաղտնիքն է, եւ կողմնակի մարդը, իսկ այս դեպքում այդպիսին էր Ար. Կարապետյանը, իրավունք չունի ծանոթանալու դրան: Ինչպե՞ս էր ընկել նրա ձեռքը լույս չտեսած գիրքը, դրան կարող են գուցե պատասխանել Պետհրատի այն տարիների աշխատողները:

Ավելին–շարվածքը եւ տողատակը

(Այստեղ կանգ են առնում Ռ. Խաչատրյանի գրառումները: Գուցե նրա արխիվում կա՞ն այլ նյութեր տվյալ հարցին վերաբերող: Խմբ.)

ԱԶԳ

Մշակույթ

– Նախագահական ընտրություններում դուք քվեարկեցիք Շիրակի օգտին։ Արդյո՞ք հիասթափվեցի՞ք օրենսդրական ընտրությունների արդյունքներից։

– Թեև ընտրել եմ Շիրակին, բայց դա չի նշանակում, թե ես որևէ կուսակցության կողմնակից եմ։ Ճիշտ է, ես կողմ եմ Շիրակին, բայց ժու

եմ խոսել։ Ծագումով ես կոմունիստական միջավայրից եմ և դա երբեք չեմ թաքցրել։ Պետք է ասել, որ մենք անհավատ ձևով խաբված ենք եղել այն մարդկանց կողմից, որոնք գնացել են այնտեղ, տեսել ճշմարտությունը, բայց այն չեն պատմել։ Բայց դա չի նշանակում, թե ես չեմ հավատում կոմունիստ մարտիկներին։

– Ո՞րն է ժողովրդավարության գաղտնիքը։

– Ժողովրդավարությունը հեշտ է։ Մեր արարքները կոլեկտիվ մտապատրանքի արդյունք են, բայց մարդիկ ժողովրդական են դառնում նաև ատրիբուտներով։ Ինձ կարելի է տեսնել զանազան խանութներում, որտեղ ես գնում եմ հաց, լրագրեր և

Ազնավուրը՝ քաղաքական գործիչների մասին

73-ամյա Շառլ Ազնավուրը շարունակում է համերգային ելույթներ ունենալ և նոր ձայնասկավառակներ է լույս ընծայում։ Նա 600 երգի հեղինակ է, դերասան, Յունեսկո-ում Հայաստանի դեսպան։ Ընթացիկ ամսվա սկզբներին EMI ձայնագրման խոշոր ստուդիան լույս ընծայեց նրա նոր կոմպակտ սկավառակը, որը կրում է «Ավելի կապույտ» անունը։ Դա իրադարձություն եղավ Ֆրանսիայի երաժշտական կյանքում, բայց միաժամանակ բանավեճեր հարուցեց այն պատճառով, որ սկավառակի վրա ձայնագրվել է նաև Էդիտ Պիաֆի ձայնը՝ Ազնավուրի հետ կազմելով «երևութական զուգերգ»։ «Ժուռնալ դյու դիմանշ» շաբաթաթերթի թղթակիցը հայակական երգչի հետ անցկացրեց հարցազրույց, որտեղ սակայն ուշադրության կենտրոնում են Ազնավուրի տեսակետները զանազան քաղաքական գործիչների վերաբերյալ։ Ստորև որոշ կրճատումներով թարգմանաբար հրատարակում ենք այդ հարցազրույցը։

դենին նույնպես շատ եմ հավանում։ Շատ եմ գնահատում նրա քաղաքական խստությունը։ Կինն էլ քաղաքական է։ Շատ եմ սիրում Շևենմանին, հիանում եմ Ռոկարով։ Աջերից շատ եմ հավանում Իսի լե Մուլինոյի քաղաքապետ Անդրե Սանտինիին։ Ինձ դուր չի գալիս, երբ ասում են. «Նախագահը աջակողմյան է, մեկ ուրիշը՝ ձախակողմյան»։ Մի՞թե չպետք է հարմար մարդուն ընտրենք հարմար պաշտոնում։

– Ձեր երգերից մեկում կան «ձախերն ու աջերը իրենց կինն են սարքում» բառերը։ Դուք նրանց կողք կողքի՞ եք դնում։

– Ոչ։ Դա նշանակում է, որ ձախերի կամ աջերի մեջ կան ոչ միայն անազնիվ մարդիկ, այլև ուրիշներ։ Իսկ խարդախներ կան երկու ճամբարներում էլ։

– Նաև ասում եք, թե «սկանդալները պայթում են, իսկ շահն իշխում է»։

– Հարկավոր է ճշմարտությունները ասել առանց վախենալու։ Ես չեմ ուզում ասել, թե ձախերը պարտվելու են։ Դա ի՞նչ է նշանակում։ Հուսով եմ, որ ընդհակառակը նրանք հաջողության կհասնեն։

– Ուրեմն, համակեցությունը ձեր կարծիքով բարդություն չի՞ ներկայացնում։

– Ես հավատում եմ միայն մարդկանց և ոչ թե քաղաքական կուսակցություններին։ Չեմ կարծում, թե աջերը խոչընդոտեն ձախերի գործունեությունը կամ էլ ձախերն աջերին հակառակ վարվեն լոկ այն պատճառով, որ իրենք չեն նախաձեռնությունների հեղինակները։ Նախկինում ես չէի խոսում նման բաների մասին, բայց հիմա սկսում

– Դուք հանդիպում ունեցաք Քլինթոնի հետ։ Դա տպավորի՞չ էր։

– Իմ համերգից հետո ինձ հրավիրեցին Սպիտակ տուն։ Դրա բնակիչները հմայիչ մարդիկ են։ Խոսեցինք երաժշտությունից, ես էլ մի երկու խոսք ասացի Հայաստանի մասին։ Բայց ինձ համար զվարճալի է տեսնել, թե որտեղից ենք գալիս և ուր ենք հասնում։

– Արդյոք անվայել չէ՞ չարքաշ կյանքի մասին երգել, երբ միլիարդատեր ես։

– Դուք նկատած կլինեք, որ ես երբեք չեմ խոսում «գիժ» կովերի մասին, այդ մասին չափազանց շատ է խոսվել։ Ընդհակառակը, ես մարդկանց ասում եմ, որ գոյություն ունի եկի դառը և շատ հույզեր կան։ Ապացույցն այն է, որ ինքս չեմ ունեցել արտաքին տվյալներ, ձայն կամ որևէ այլ բան, բայց ի վերջո հաջողության եմ հասել։

այլն։ Ես չեմ կարող ժամանակս անցկացնել գրելով, շատ եմ սիրում գնումներ կատարել։

– Քաղաքական գործիչները ձեզնից խորհուրդ հարցրե՞լ են ժողովրդական դառնալու համար։

– Ես կարող էի դա անել։ Կարող էի պարոն Ժոսպենին ասել, որ փոխի կոստյումը։ Դա կարևոր է, քանի որ նա ներկայանում է անճաշակ։ Իսկ նախագահն առաջընթաց է կատարել։ Նախկինում նա վատ էր հագնվում։ Անշուշտ այդ հարցով ինքը դիմել է դստերը՝ Կլոդին։ Մեր «հանրային» մասնագիտություններում ոչինչ չպետք է թողնել բախտի քմահաճույքին։

– Շիրակին վաղո՞ւց չեք տեսել։

– Նախագահ Շիրակին (ես հիմա ասում եմ «նախագահ») չեմ տեսել այն պահից, երբ նա տեղափոխվեց Ելիսեյան պալատ։ Առհասարակ չեմ սիրում պարծենալ և ասել «Ես նրան ճանաչում եմ»։ Ի դեպ, ես նրա մտերիմ ընկերը չեմ, միասին գինետանը չենք խմել, բայց կյանքում նրան հաճախ եմ հանդիպել։ Տեսեք, թե պատին ինչպես ընդունեցին Լիբանանում։ Մանկության ընկերները նրա ձեռքն էին համբուրում, մեջքին չէին թփթփացնում։ Այդպես պետք է վարվել այն անձանց հետ, ում անվանում եմ «այս աշխարհի մեծեր»։

– Ձեր բնագավառում դուք նրանցից մեկն եք։

– Ես երբեք չեմ ղեկավարում, ես ղեկավարել եմ լոկ իմ կարիերան (ծիծաղում է)։ Կարծում եմ միայն, որ ներկայումս չափազանց հարգալից են ինձ հետ։ Կարծես նահատես լինեմ։ Դա այնքան էլ զվարճալի չէ։

Պ. Ռ.

ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹՅՈՒՆ-1700

Հայաստանը ուխտագնացության շեմին

Ժամանակը մոտենում է 2001 թվականին, երբ ուխտի եկած հավատացյալներին ճանապարհները պիտի բերեն Հայաստան։ Միածնի իջման վայրը՝ Էջմիածին, դեպի մեր հոգևոր մայրաքաղաք Վաղարշապատ։ Այստեղ, և մանավանդ Մայր տաճարի բակում երիցս ես համոզվում, որ Էջմիածնցին փայփայած հպարտությամբ է խոսում այդ մասին։ Իսկ ղեկավարը՝ առավել քան հպարտությամբ։ – Արդեն սկսված է սուրբ երթը, ասում է քաղաքապետ Երվանդ Աղվանյանը։ Մինչև օգոստոսի 20-ը աշխարհի տարբեր ծայրերից Հայաստան կժամանեն քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու տոնակատարության առաջին ուխտավորները։ Նրանց բազմաթիվ ձեռնարկներ են սպասվում և հայոց Վեհափառի օրհնության գիրը։ Իսկ տոնակատարության ծրագրերը, ինչպես գիտենք, բազմաբնույթ են։ Իր նախաձեռնություններն ունի Հայ եկեղեցու հանձնախումբը։ Պետական հանձնախմբի անդամները նույնպես հստակեցված են։ Պատրաստված է մինչև 2001 թվականը նորոգվելիք քաղաքում եկեղեցիների ցանկը։ Այդ թվում Կարբի գյուղի եկեղեցին, Սաղմոսավանքը, Մուղնու Ս. Գևորգ եկեղեցին, որի կամարների ներքո ենթադրվում է, որ Աստծո զորությամբ կծառայեն հայ կանայք և օրիորդները՝ հանուն հոգևոր առաքելության։ – Կարծում եմ ամեն հայ ներշնչված է ուխտագնացության խոսքով։ Հավատացյալը պիտի գա Աստվածածնումի, Աստվածածնածնումի։ Այս միջոցառումների շղթայի մեջ պիտի առանձնանա և մեկը, շարունակում է քաղաքապետը։ Ուխտագնացների ալիքը սպասված օրը և անդին պիտի ծավալվի և մի նոր հուշակոթողի շուրջ։ Քաղաքապետը այնուհետև տեղեկացնում է, որ Ավագանու որոշմամբ հայտարարվում է քրիստոնեությունը պետական կրոն խորհրդանշող հուշակոթողի էսքիզային նախագծի միջազգային բաց մրցույթ։ Կգա ժամանակը և խորհուրդը կորոշի, թե ում պետք է հանձնվի սահմանված մրցանակային ֆոնդը՝ տաս հազար ամերիկյան դոլար։ Առայժմ բոլոր տեղեկությունների համար պետք է դիմել Էջմիածնի քաղաքապետարան, իսկ հայտերը ընդունվում են մինչև սույն թվականի սեպտեմբերի 15-ը։ – Զորավոր բան կլինի։ Երվանդ Աղվանյանը ոգևորված է և տեղյակ հայ, օտար պատմիչների ավետումներին՝ հայ ուխտավորների մասին, որոնք քայլել են և քայլում են դեպի Ս. Թադե, Մարաբուկ, Ս. Նշան, Էջմիածին, Հավուց Թառ... Հայերը ուխտագնացության ճանապարհով քայլել են դեպի Երուսաղեմ, դեպի Սինայի բարձունքները։ – Իսկ 2001 թվականին Մեսրոպ արք. Աշճյանի խոսքերով, ասում է Երվանդ Աղվանյանը, «Պիտի քալենք սփյուռքահայ մեր ուխտավայրերն մինչև երկիր հայրենի»։ Ես կարծում եմ, որ միջազգային բաց մրցույթի արդյունքում ծնված հուշակոթողը քաղաքում, կենդանի կարտացոլի Տրդատ արքայի ժամանակը։ Ու կվերագտնվի ուխտավորների կողմից։ Այն կդրվի քաղաքի պատվավոր, դիտարժան մի անկյունում։ Սուրբ գիրքը հիշեցնում է. «Ուխտս դիք և կատարեցէք»։ Մենք ուխտ ենք արել և մեր այս նախաձեռնությունը կիրականանա Աստծո զորությամբ։ Օրհնված այս հողում, Տրդատ արքայի և Գրիգոր Լուսավորչի ընծայաբերումի շարունակություն որպես պիտի կառուցվի և տիրոջը նվիրաբերվի երևանի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ տաճարը։ Ու համոզված եմ, որ ոչ միայն Հայաստանի տարածքի, այլև աշխարհասփյուռ հայոց եկեղեցիների, ուխտատեղիների շարանի մեջ կառանձնանա և նոր հուշակոթողը, որպես հիշատակման արժանի գործ, որին խոնարհվողը իրեն ավելի մոտ կզգա Աստծուն։ Եվ ամենակարևորը, մեր քաղաքը նաև այս շինվածքով կգա ապրելու ամենազոր Աստծուն. «Տեր իմ, հրաման տուր հոգուս»։ Ամեն։

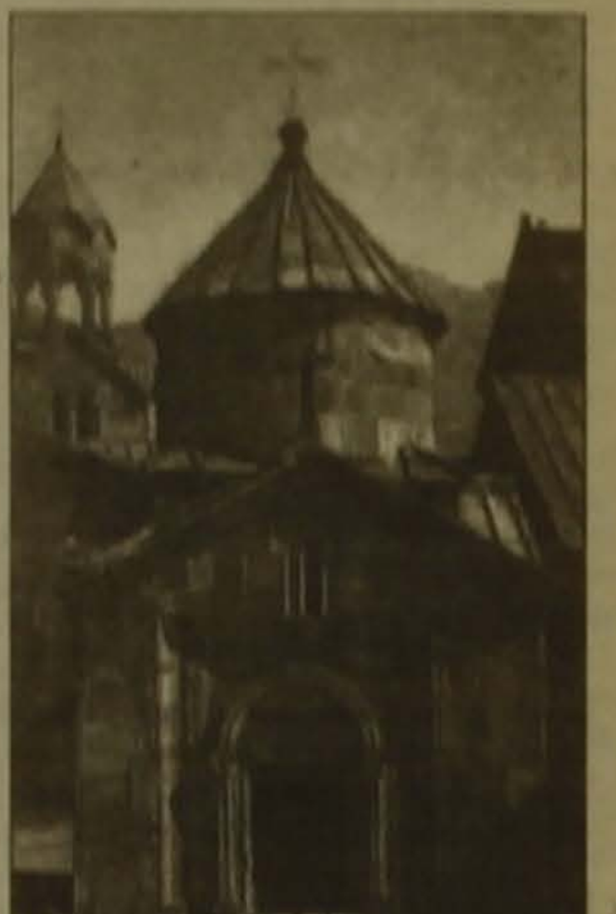

ԱՐՓԻՆԵ ՄՈՒՍԱՅԱՆ

ՀՈՒՆԱՍՏԱՆ

Հայ գեղանկարչությունը Սալոնիկում

Հունաստանի Սալոնիկ քաղաքը 1997 թ. հայտարարվեց Եվրոպայի մշակութային մայրաքաղաք։ Այդ առիթով այստեղ կկազմակերպվի 19-20-րդ դարերի հայ գեղանկարիչների ցուցահանդես։ Ցուցադրվող գործերի մեջ կլինեն Այվազովսկու, Բաշինջաղյանի, Սարյանի, Հովնաթանյանի, Հ. Հակոբյանի, Ա. Հովհաննիսյանի, ինչպես նաև երիտասարդ սերնդի նկարիչների շուրջ յոթ տասնյակ կտավներ։

Նկարներից մեկ և կես միլիոն նահատակներ են աղաղակում...

Եզակի մի ցուցահանդեսի առիթով

Գերմանացի հայասեր Արմին Վեգների այս լուսանկարը պատմական բնույթ ունի և ներկայացնում է 1915 թվականի Ցեղասպանության ահավոր օրերը։ Նմանատիպ նկարների ցուցահանդեսը՝ կոչված «Արմին Վեգներ և հայերը Անատոլիայի մեջ, 1915», ամբողջ հունիս ամսվա ընթացքում տեղի ունեցավ Հունաստանի Սալոնիկ քաղաքի «Գալֆայան» ցուցասրահում՝ Մակեդոնիայի համալսարանի տնօրենության հովանավորությամբ։ Այս խիստ շահեկան նկարների և արխիվների հավաքածուն կազմված է «Իսպիարձենիա» ընկերակցության, «Գերմանական գրական արխիվներ» հաստատության և «Իսպանիայի հայերի միության» կողմից, Վեգների զավակի՝ Միշա Վեգների գործակցությամբ։ Հավաքածուն վերջին երկու տարիների ընթացքում ներկայացվում էր իսպանական բազմաթիվ քաղաքներում և առաջին անգամ ցուցադրվեց Իսպանիայից դուրս՝ Սալոնիկում, Գալֆայան եղբայրների՝ Արսենի և Ռուբենի նախաձեռնությամբ։ Ցուցահանդեսի բացմանը ներկա էին Հունաստանի ազդեցիկ շրջանակների բազմաթիվ ներկայացուցիչներ, քաղաքագետներ, զինվորական բարձրաստիճան պաշտոնյաներ, գիտնականներ։ Ցուցադրությունն ընդգրկում էր այնպիսի արտահայտիչ նկարներ ու պատմական փաստաթղթեր, որոնք թե՛ հայ, թե՛ օտարազգի այցելուների մոտ մեկընդմիշտ դրոշմեցին Մեծ ոճրի ահավորությունը և հաստատեցին դրա վավերականությունը։ Վեգների նկարների միջից հայոց ցեղասպանության անհավատալի ողբերգությունը տեսնելի իրողության է վերածվում, զազանային և կանխամտածված ձև է առնում և դիմացից [illegible] ու նրանց ոճրագործների դիմագծերի արտահայտություններով։ Ցուցադրված [illegible] յունչես փոխադրված է 82 տարի հետ և «իր աչքերով տեսնում» ահավոր ոճիրը։ Արմին Վեգների հավաքածուի պատրաստման և ներկայացման որակը ենթադրում է երկարատև մասնագիտական աշխատանք և հանձնառու մոտեցում։ Հավաքածուին զուգահեռ պատրաստված էր նաև 220 էջից բաղկացած անգլերեն և իսպաներեն մի հատոր, որն ընդգրկում է վկայություններ Վեգների մասին՝ նրա կենսագրականը, նամակագրություններ, նկարների լրիվ ցանկը։ Վեգների վկայությունները եղեռնի մասին, Սողոմոն Թեհլիրյանի վրիժառությունը, [illegible] պետական այրերին և կազմակերպություններին ուղղված նամակներ ու պատմական տեղեկություններ հայության և եղեռնի մասին։ Կասկածից վեր է, որ Վեգների գործերի ցուցադրությամբ և գրքի պատրաստմամբ հայ դատի ներկայացումը որակական առաջադիմություն է ստանում միջազգային ասպարեզում։ Այս գործի հաջողությանը նպաստող կազմակերպություններին և անհատներին, որքան էլ նրանք հայտնի լինեն իրենց հայասիրությամբ և հայրենասիրությամբ, չի կարելի կրկին չշնորհավորել իրենց այս օրինակելի նախաձեռնության համար։ Գովեստի և երախտամ խոսքերի է արժանի հատկապես հունահայ Գալֆայան ընտանիքը։ Հունական բազմաթիվ թերթեր անդրադարձան ականավոր Արմին Վեգների պատմական լուսանկարների ցուցահանդեսին՝ Սալոնիկում։ Թերթերը նշում էին, թե 82 տարի անց Թուրքիան համառորեն շարունակում է մերժել իր գործադրած ոճիրը։

[illegible]

ԱԶԳ

Մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Գյումրվա խնդություն

ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆ

Օգոստոսի 7-ին եւ 8-ին տեղի ունեցան ֆուտբոլի Հայաստանի 6-րդ առաջնության բարձրագույն խմբի մրցաշարի երկրորդ տուրի հանդիպումները: Պայքարի դուրս ընդգրկվեց «Երեւանը», որը Աբովյանում խոշոր 3-0 հաշվով պարտության մատնեց Վանաձորի «Լոռին»:

Տուրի կենտրոնական մրցախաղը կայացավ Գյումրիում, ուր վերակառուցումից հետո դռները բացեց քաղաքի գլխավոր մարզադաշտը: Առաջինը այն փորձարկեցին «Շիրակի» եւ «Արարատի» ֆուտբոլիստները: Այս խաղը մեծ հետաքրքրություն էր առաջացրել նաեւ Գավաթակիրների գավաթի մրցաշարում օգոստոսի 14-ին կայանալիք երեւանցիների մեկնարկի առումով: Բաթումից «հետախույզներ» էին ժամանել Գյումրի, դիտելու առաջիկա մրցակցի խաղը: Երեւանի արարատցիները հուսախաբ արեցին նրանց, խորամանկելով եւ չբացահայտելով իրենց իրական հնարավորությունները: Խաղն անցավ հանդիպակաց գրոհներով եւ ավարտվեց 1-1 արդյունքով:

«Երեւան»-«Լոռի» 3-0 (1-0)
7 օգոստոսի. Աբովյան. «Կոտայք» մարզադաշտ:
Մրցավար՝ Արմեն Մանուչարյան (Կապան):
1-0 Մայսլ (20)
2-0 Բեղեր (72)
3-0 Արմեն Սահակյան (75)

«Շիրակ»-«Արարատ» 1-1 (1-0)
7 օգոստոսի. Գյումրի. քաղաքային մարզադաշտ:
Մրցավար՝ Գեւորգ Հովհաննիսյան (Երեւան):
1-0 Արթուր Պետրոսյան (38)
1-1 Ռաֆայել Նազարյան (68)

«Ցեմենտ»-«Փյունիկ» 0-2 (0-1)
8 օգոստոսի. Արարատ. քաղաքային մարզադաշտ:
Մրցավար՝ Կարեն Նալբանդյան (Երեւան):
0-1 Վարդան Մինասյան (19)
0-2 Համլետ Մխիթարյան (46)

«Կոտայք»-«Էրեբունի» ՀՄՄ 1-1
8 օգոստոսի. Աբովյան. «Կոտայք» մարզադաշտ:
Մրցավար՝ Արարատ Ճաղարյան (Երեւան):

Մրցաշարային աղյուսակը
երկրորդ տուրից հետո

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Փյունիկ	2	2	0	0	6-1	6
2. Էրեբունի ՀՄՄ	2	1	1	0	4-2	4
3. Արարատ	2	1	1	0	3-1	4
4. Երեւան	1	1	0	0	3-0	3
5. Շիրակ	2	0	2	0	1-1	2
6. Ցեմենտ	2	0	1	1	0-2	1
7. Կոտայք	2	0	1	1	2-5	1
8. Ղարաբաղ	1	0	0	1	1-3	0
9. Լոռի	2	0	0	2	0-5	0
10. Դվին	0	0	0	0	0-0	0

Բագաշը չի իմացել, թե ինչ է խմում

Աթենքում շարունակվող թեթեւ ատլետիկայի աշխարհի առաջնությունը հատեց հասարակածը: Մեդալների 44 հավաքածուից 24-ը գտել են իրենց տերերին: Առայժմ ոչ մի ոսկե պարգեւ չեն նվաճել ռուս մարզիկները, որոնք արժանացել են 5 մեդալի, որից 2-ը ձեռք բերեցին նախօրեին:

10 կմ քայլքի մրցումներում հաղթեց վաստակյալ եւ գեղեցկատես իտալուհի Անարիտա Սիդոտին, որի արդյունքն է 44 րոպե 59,49 վրկ: Երկրորդը վերջնագիծը հատեց Չեբոկսարների բնակչուհի խորհրդանշական անվամբ Օլիմպիադա Իվանովան, որը հաղթողից ետ մնաց 2,54 վրկ-ով: Մեկ այլ ռուսաստանցի՝ Իրինա Ստանկինան որակազրկվեց վերջին կիլոմետրին՝ քայլելու ոճը խախտելու համար: Բրոնզե մրցանակը բաժին հասավ բելառուս մարզուհի Օլգա Կարդոպոլցովային:

Սկավառականետորդների պայքարում ռուսաստանցի Նատալյա Սադովան, որի հետ որոշակի հույսեր էին կապում եւ համարում չեմպիոնի հավակնորդուհի, զբաղեցրեց 3-րդ տեղը: Նրանից առաջ անցավ բելառուսուհի Էլինա Զվերեւան: Սակայն գործիքը բոլորից հեռու նետեց եւ հաղթող դարձավ նորզելանդուհի Բեատրիս Ֆաումուինան, որի արդյունքն է 66 մ 82 սմ: Նկատենք, որ 22-ամյա չեմպիոնուհին եղել է Սանկտ Պետերբուրգում կայացած «Բարի կամքի խաղերի» արծաթե մրցանակակիր, բայց հետագայում չի մասնակցել նույնիսկ աշխարհի անցած առաջնությանը եւ Ատլանտայի օլիմպիադային: Հավանական է, որ իր լավագույն արդյունքը Բեատրիսը ցույց տվեց մեկ ամիս առաջ Օսլոյում:

Գնդի նետման հատվածում ամենաուժեղն էր գերմանուհի Աստրիդ Կումբերնուսը: Նա հաղթեց 20 մ 66 սմ արդյունքով, թեեւ իր 6 փորձերից լավագույնում գունդն ուղարկեց 20 մ 71 սմ հեռավորության վրա: Նրա հայրենակցուհի Ստեֆանիա Շտորզը զբաղեցրեց 3-րդ հորիզոնականը, իսկ արծաթին արժանացավ ուկրաինուհի Վիտա Պավլիշը:

Արդեն հայտնել ենք, որ կիեւցի Ալեքսանդր Բագաշի դոպինգի ստուգումը դրական արդյունք է տվել եւ գնդի նետման մրցումներում նրա նվաճած ոսկե մեդալը անվավեր է ճանաչվել ու հանձնվել ամերիկացի Ջոն Գոդինային: Ավելացնենք, որ արծաթե մեդալը տրվեց գերմանացի Բուդերին, իսկ բրոնզը՝ ամերիկացի Հանթերին: Ռուսաստանի հեռուստատեսությանը տված հարցազրույցում Բագաշը պարզաբանեց. «Մինչեւ հիմա չեմ հասկանում, թե ինչ կատարվեց: Ես ընդունել եմ բնական բուսական նյութերից պատրաստված դեղամիջոց, որի տուփին չի նշված, որ այն էֆեդրին է պարունակում: Բանն այն է, որ նույն դեղամիջոցը օգտագործել եմ աշխարհի նախորդ առաջնության ընթացքում՝ Փարիզում եւ այն ժամանակ զննման արդյունքը բացասական էր»:

Երեք հաղթողները՝ Բեատրիս Ֆաումուինան, Էլինա Զվերեւան եւ Նատալյա Սադովան

Ալեն Ջոնսոնը վազում է հաղթանակին

Տղամարդկանց 110 մ արգելավազքի եզրափակիչում ոսկու համար թեժ պայքար ծավալվեց աշխարհի ռեկորդակիր, անգլիացի Կոլին Ջեքսոնի եւ Ատլանտայի օլիմպիական խաղերի ու Գյոթեբորգի աշխարհի առաջնության փոխչեմպիոն ամերիկացի Ալեն Ջոնսոնի միջեւ: Ամերիկացին առաջինը հատելով վերջնագիծը, իր թիմին բերեց 5-րդ ոսկե մեդալը: Նրա ժամանակն է 12,93 վրկ, ինչը 0,02 վրկ-ով է զիջում աշխարհի ռեկորդից, որի հեղինակն է պարտված անգլիացին: Ջեքսոնը հաղթողին զիջեց 0,12 վրկ եւ դարձավ արծաթե մրցանակակիր: Բրոնզե մեդալը բավականին անսպասելիորեն նվաճեց սլովակ Իգոր Կովաչը:

Կանանց 5 հազար մետր վազքարշավում ամենաարագն էր ռումինուհի Գաբրիելա Սաբոն (15 ր 26,62 վրկ): Երկրորդ տեղը գրավեց բրիտանուհի Պաուլա Ռադկլիֆը:

Երեկ որոշվեցին ուժեղագույնները տղամարդկանց տասնամարտում, ինչպես նաեւ 200 եւ 800 մ վազքարշավներում: Ի դեպ, տասնամարտիկների պայքարին մասնակցում է նաեւ հայաստանցի Արմեն Մարտիրոսյանը, սակայն նրա ելույթների մասին դեռեւս տեղեկություններ չկան: Իսկ վազքարշավներում պայքարի կբռնվեն նամիբիացի Ֆրենկի Ֆրեդերիքսը եւ Արի Բոլդոնը Տրինիդադ եւ Տոբագոյից: Բոլդոնը անցած տարվա օլիմպիական խաղերի բրոնզե մրցանակակիրն է եւ վճռականորեն տրամադրված է հաղթանակի, թեեւ նախօրեին մրցավազքում զիջել էր Ֆրեդերիքսին:

Կանանց մրցապայքարում կայացան 200 եւ 400 մ վազքարշավների եզրափակիչները: Այստեղ հաղթողի գլխավոր հավակնորդն է օլիմպիական չեմպիոնուհի Մերլին Օտտին (Ճամայկա), որը նաեւ կփորձի գրոհել չեմպիոնական գագաթը: Կիսաեզրափակիչ մրցավազքում հենց նա էր դարձել առաջինը: Օտտիից բացի, եզրափակչի մասնակիցների թվում են ամերիկուհի Միլլերը, ուկրաինուհի Ժաննա Պինտուսեւիչը, ռուսաստանցի Մարինա Տրանդենկովան:

ԼՈՒՐԵՐ

Հինգ աշխարհամասերն էլ կմասնակցեն երեւանյան առաջնությանը

Այո, այսօր արդեն պարզ է, որ երկրագնդի բոլոր հինգ աշխարհամասերը ներկայացնող երկրներն էլ հանդես կգան Երեւանում անցկացվելիք աշխարհի մինչեւ 16 եւ 18 տարեկան շախմատիստների ու շախմատիստուհիների առաջնությանը: Երեկ իրենց մասնակցությունը հաստատեցին Ռեյունյոնը, Մոզամբիկը եւ Ավստրալիան: Մասնակից պետությունների թիվը հասավ 26-ի: Ուշագրավ է, որ Հայաստան են պատրաստվում գալ նաեւ այնպիսի երկրների ներկայացուցիչներ (Կուբա, Մոզամբիկ), որոնք չեն մասնակցել անցյալ տարի Իսպանիայում անցկացված նախորդ համաշխարհային առաջնությանը, որը ռեկորդային էր մասնակից երկրների թվի առումով:

Ամեն ինչ պատրաստ է Հայաստանի առաջնության մեկնարկին

Երեկ հայտնի դարձավ, որ երկու օր հետո մեկնարկող Հայաստանի շախմատի 57-րդ առաջնության բարձրագույն խմբում արդեն սահմանված բազմաթիվ հատուկ մրցանակներին ավելանում է եւս մեկը: «Հայներարտբանկը» (կառավարիչ՝ Էդուարդ Արաբխանյան) բանկարժեք պարգեւ կշնորհի առաջնության երկրորդ մրցանակակրին: Մրցաշարի բացման հանդիսավոր արարողությունը կկայանա օգոստոսի 11-ին, ժամը 17:00-ին Տիգրան Պետրոսյանի անվան շախմատիստի կենտրոնական տանը: Իսկ հաջորդ օրը, ժամը 15:00-ին 12 մասնակիցները՝ հինգ հանրաճանաչ գրոսմայստերները եւ շնորհալի միջազգային վարպետները կնստեն խաղասեղանի առջեւ:

Ռաֆայել Վահանյանի փայլուն ելույթը

Մեր հայրենակից Ռաֆայել Վահանյանը նոր հաջողության հասավ Բելգիայի Անտվերպեն քաղաքում շարունակվող շախմատի խոշոր միջազգային մրցաշարում: Վեցերորդ տուրում հայ շախմատիստը սեւերով գեղեցիկ հաղթանակ տարավ անգլիացի գրոսմայստեր Պետեր Վելսի նկատմամբ: Այժմ Վահանյանը 5 միավորով երկրորդ տեղն է բաժանում երեք այլ գրոսմայստերների՝ Պրեդրագ Նիկոլիչի (Բոսնիա եւ Հերցեգովինա), Անդրեյ Շեկաչեւի (Ռուսաստան) եւ Ֆրիսո Նիյբոերի (Հոլանդիա) հետ: Առաջատարը 6 միավորով գլխավորում է Բելգիայի ներկայացուցիչ գրոսմայստեր Միխայիլ Գուրեւիչը: Յոթերորդ տուրում Ռաֆայելը սպիտակներով խաղում է Նիյբոերի հետ: Օրվա մյուս կենտրոնական պարտիայում հանդիպում են Գուրեւիչը եւ Նիկոլիչը:

Գ. Հ.

Ռուս-ամերիկյան դիմակայություն Մեյսոնում

Աշխարհի թիվ 1 ռակետ եւ Ուիմբլդոնի չեմպիոն, ամերիկացի Փիթ Սամփրասը դուրս եկավ հայրենի Մեյսոն քաղաքում (Օհայո նահանգ) արագ կորտերի վրա անցկացվող «Մերսեդես սուպեր-9» մրցաշարի երրորդ փուլ: Նա 6-2, 6-4 հաշվով պարտության մատնեց Գիմելստոբին, իսկ այնուհետեւ ավստրալիացի Պատրիկ Ռաֆթերին (7-6, 6-4): Ռուսաստանցի Եվգենի Կաֆելնիկովը հատուցման հասավ ամերիկացի Կրիս Վուդրոֆից, Տորոնտոյում կայացած Կանադայի բաց առաջնությունում կրած պարտության դիմաց, իսկ հաջորդ փուլում հաղթահարեց նաեւ չիլիացի Մարսելո Ռիոսին (7-5, 6-2): Քառորդ եզրափակիչում բավականին հետաքրքիր մրցամարտ է սպասվում Կաֆելնիկովի եւ Սամփրասի միջեւ: Կիսաեզրափակիչ դուրս գալու համար ուժերը կչափեն նաեւ ամերիկացի Մայքլ Չանգը եւ բրազիլացի Գուստավո Կուերտենը, ավստրիացի Տոմաս Մուստերը եւ հոլանդացի Յան Սիմերինքը, ինչպես նաեւ իսպանացիներ Սերխի Բրուգերան եւ Ալբերտո Կոստան:

Միաժամանակ Լոս Անջելեսում ընթացող կանանց թենիսի խոշոր մրցաշարի երկրորդ շրջանը հաջող հաղթահարեցին աշխարհի թիվ 1 ռակետ, շվեյցարուհի Մարտինա Հինգիսը, աշխարհի փոխչեմպիոնուհի Մոնիկա Սելեշը (ԱՄՆ) եւ մինսկցի Նատալյա Զվերեւան: Հինգիսը պարտության մատնեց Մեդոսին, Սելեշը՝ Սանդրին Տեստյուդին, իսկ Զվերեւան՝ Դրագոմիրին:

Գլխավոր մրցանակը կվիճարկեն բրազիլացիները

Բրազիլիայի Բելու Օրիզոնտե քաղաքի հիմնադրման 100-ամյակին նվիրված միջազգային մրցաշարի եզրափակչում կհանդիպեն տեղական երկու ակումբներ՝ «Կրուզեյրոն» եւ «Ատլետիկո Մինեյրոն»: Նրանցից առաջինը փայլուն անցկացրեց մրցաշարը, երեք հաղթանակ տանելով նույնքան հանդիպումներում: «Ատլետիկոյի» ցուցանիշն ավելի համեստ է՝ մեկ հաղթանակ եւ երկու ոչ-ոքի: Մրցաշարին մասնակցում էին 8 թիմեր, այդ թվում իտալական «Միլանը» եւ պորտուգալական «Բենֆիկան»:

Այս մրցաշարով չի սահմանափակվում Հարավային Ամերիկայում թիվ 1 մարզաձեւի մրցումները: Էկվադորի հավաքականի ֆուտբոլիստները 1-0 հաշվով պարտության մատնեցին ամերիկացիներին ընկերական խաղում, որը կայացավ ԱՄՆ Բալթիմոր քաղաքում (Մերիլենդ նահանգ): Միացյալ Նահանգների հավաքականը սեպտեմբերի 7-ին աշխարհի առաջնության ընտրական մրցաշարի հերթական հանդիպումը կանցկացնի Կոստա Ռիկայի թիմի հետ:

Ուշադրություն

Ս. թ. օգոստոսի 11-ին, ժամը 14:00-ին Տիգրան Պետրոսյանի անվան Հայաստանի շախմատիստի կենտրոնական տանը տեղի կունենա մամուլի ասուլիս՝ նվիրված Երեւանում անցկացվելիք աշխարհի շախմատի պատանեկան առաջնությանը եւ Հայաստանի առաջնության բարձրագույն խմբի մրցաշարին: Հրավիրում ենք բոլոր լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՇԱԽՄԱՏԱՅԻՆ ՖԵԴԵՐԱՑԻԱ

ԱԶԳ

Օրվա հետքով

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Կալիֆոռնիայի հայկական հեռուստաժամերը ճգնաժամ են ապրում

Կալիֆոռնիայում եթեր է հեռարձակվում հայկական հաղորդումների ամբողջ մի շարք սկսած 1-ժամյայից մինչեւ շուրջօրյա: Սակայն վերջին շրջանում մեծ փոփոխություններ կրող հեռուստակայանները լիովին չեն կարողանում կատարել իրենց աշխատանքները: Մի շարք կայաններ պարզապես դադարեցրել են հեռարձակումը: Այդ մասին օգոստոսի 7-ին պատմեց «Ազատություն» ռադիոկայանի հայկական ծառայության Կալիֆոռնիայի թղթակիցը:

Լոս Անջելեսի տարածքում գործող հայկական ՏՎ-ները վերջերս լուրջ փոփոխությունների շրջան են դիմագրավում: Մինչ գործարար առումով համեմատաբար դյուրին աշխատանք գրանցող հայկական բիզնեսմենների գովազդների պակասի պատճառով ֆինանսական դժվարությունների առջեւ են կանգնել կենտրոնական լրագրերից շատերը, հեռուստաժամերը, լոսանջելեսյան հայերից շատերի վկայությամբ, կարծես թե [illegible] հոգեվարք են ապրում:

Ամենահին, իսկ ժամանակին նաեւ միակ հայկական հեռուստաժամը՝ Սարգի Մուրադյանի «Հայրենիքային», իր գոյության 2 տասնամյակների մեջ առաջին անգամ դադարեց եթեր դուրս գալ թե՛ շաբաթ եւ թե՛ կիրակի օրերին: Այս հեռուստաժամի եթերում չլինելու փաստն անտարբեր չանցավ հայ համայնքում: Շահագրգիռ պաշտոնյաները տեղեկություններն իրենց դժգոհությունն անգամ բողոքն ուղղեցին «Հայրենիքային» տնօրենությանը: Իսկ խոսակցությունները պատճառների մասին ամենատարբեր վարկածներ են պարունակում: Ոմանք ասում են, թե «Հայրենիքային» սնանկացել է, մյուսները պնդում են, թե «Հայրենիքային» հաղորդումները կասեցվել են Մ. Նահանգների հաղորդակցությունների դաշնային նախարարության կողմից հաղորդումների ժամանակ չարտոնված տեսաժապավենների օգտագործման եւ հեղինակային իրավունքի օրենքը խախտելու համար: Սարգի Մուրադյանը նշում է, որ դա Կալիֆոռնիայի նահանգում հեռարձակվող 18-րդ կայանի տնօրենության անփութության հետեւանքն է, որ տեսաժապավենները շաբաթ եւ կիրակի օրերի համար, ինչպես միշտ, ժամանակին են տրվել: Որեւէ դատողություն անել այժմ դժվար է, սակայն փաստն այն է, որ Սարգի Մուրադյանի տնօրենությամբ գործող մեկ այլ հայկական 24-ժամյա հեռուստատեսությունը, որը վերջերս բոլորեց իր 2-րդ տարեդարձը, արդեն 1 ամսից ավելի է, որ դադարեցրել է իր ծրագրերը, որոնք հեռարձակվում են արբանյակային կապի միջոցով:

Հայկական մեկ այլ ճանաչված հեռուստաժամ՝ «Արմենիա թուդեյը», որը եթեր էր դուրս գալիս ամեն օր հիմնականում Հայաստանի եւ Ղարաբաղի բարդ լուրեր մատուցելով հայ համայնքին, արդեն 2 ամիս զրկվել է իր խմբագիր-խոսնակից, նախկինում Հայաստանի հեռուստատեսության հաղորդավար Գրիգոր Հարությունյանից, որը հունիսի 4-ին մեկնել էր կարճատեւ ճամփորդության Հայաստան եւ մինչեւ այժմ չի վերադարձել: Այս ընթացքում «Արմենիա թուդեյը» փոխել է իր հաղորդավարին, սակայն կորցրել է ճանաչվածությունը եւ ընթացիկ լսարանի կեսից ավելին, հեռարձակվելով միայն հանգստյան օրերին: Ըստ ճանաչվածության հարցախույզի երրորդ դասվող «Հորիզոն» հեռուստաժամը, որը եւս եթեր է սփռվում ամեն օր եւ Հայ հեղափոխական դաշնակցության պաշտոնական մամուլն է զարդարում, նույնպես կորցրել է իր հիմնական խոսնակին Արսալույս Ղարիբյանին: Ավելի արմատական փոփոխությունների շեմին է Լոս Անջելեսի տարածքում սփռվող միակ հայկական 24-ժամյա ռադիոն: Այն բանից հետո, երբ հին ռադիոընդունիչները համատարած փոխարինվեցին նորերով եւ համակարգչային հատուկ ծրագրերի միջոցով ռադիոյի հսկողություն սահմանելով հաջողվեց կանոնավորել բաժանորդների վճարումները, ռադիոյի հիմնադիր-տնօրեն Ցունգիկ Օղախչյանը պատրաստվում է վաճառել շատերի եւ իր վկայությամբ այս խիստ եկամտաբեր գործն այն գործարարին, որն առաջինը ժամանակ ամենամեծ գինը կառաջարկի: Դրա պատճառներից մեկն այն է, որ Օղախչյանը ժամանակի ընթացքի դժվարություններ ունի տնօրինելով միանգամից 5-6 եկամտաբեր գործեր: Բացի այդ, Ցունգիկ Օղախչյանը նոր եւ մեծ գործ է սկսում, որն առնչվում է միջազգային հեռախոսակապին Հայաստանի, Ռուսաստանի եւ այլ երկրների հետ: Նրա խոսքերով, պատմության մեջ առաջին անգամ խոսակցության 1 րոպեի համար վճարելով ընդամենը 64 սենթ կարելի է հեռախոսով կապվել Հայաստանի հետ, վճարելով 57 սենթ Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի հետ եւ 22 սենթ Եվրոպայի հետ: Եվ դա կարելի է անել առանց որեւէ լրացուցիչ հեռախոսահամար հավաքելու «շաբաթը 7 օր, 24 ժամ»: Ցունգիկ Օղախչյանը Լոս Անջելեսի հայերին առաջարկում է Հայաստանի հետ հեռախոսակապի այնպիսի արժեք, որը մրցակցությունից դուրս է՝ թողնում անգամ ամերիկյան ճանաչված AT&T ընկերությանը:

«Հայթեկնոլոջիի» տնօրեն Ցունգիկ Օղախչյանի նկատառումներից եւս մեկը Լոս Անջելեսում սփռվող ռուսական հեռուստատեսությունն է, որը եւս նույնպես ունակ է հանել փաստորեն մյուս ամերիկյան հեռուստատեսությամբ սպառող ապրանքների ավանդական փաստը՝ «հումընտիրինգն» է եւ այլն:

Լոս Անջելեսի հայկական ՏՎ-ների հիմնականում ռադիոյի եւ հեռուստաժամերի աշխատանքներում տեղ գտած փոփոխությունները որոշակի անորոշության են ստեղծել համայնքում: Չի բացառվում, որ երկար տարիներ սիրված հաղորդումները եւ դրանց պատասխանատուները զիջեն նորերին: Մրցակցությունը, ինչպես ամեն ասպարեզում, այս տեղ եւս թողնում է իր որոշակի կնիքը:

Եվրասիա հիմնադրամ

ԱՄՆ-ի Միջազգային զարգացման գործակալության (USAID) կողմից ֆինանսավորվող գրանտեր եւ վարկեր տրամադրող կազմակերպությունը հայտարարում է մրցույթ հետեւյալ թափուր աշխատատեղերի համար

Ծրագրերի օգնական

Հավակնորդը պետք է ունենա՝
Բարձրագույն կրթություն, գերադասելի է բիզնեսի, տնտեսագիտության, ժուռնալիստիկայի կամ իրավունքի ոլորտում
Համապատասխան աշխատանքային փորձ
Հայերենի, ռուսերենի եւ անգլերենի ազատ տիրապետում
Կոմպյուտերի հետ աշխատելու լայն փորձ
Համապատասխան աշխատանքային փորձ

Ֆինանսների մենեջեր

Հավակնորդը պետք է ունենա՝
Բարձրագույն կրթություն, գերադասելի է ֆինանսների եւ տնտեսագիտության ոլորտում
Հաշվապահական հաշվառման իմացություն
Հայերենի, ռուսերենի եւ անգլերենի ազատ տիրապետում
Կոմպյուտերի հետ աշխատելու լայն փորձ
Համապատասխան աշխատանքային փորձ

Շահագրգռված անձինք պետք է ներկայացնեն իրենց ռեզյումեն եւ ուղեկցող նամակը Եվրասիա հիմնադրամի երեւանյան գրասենյակը սույն թվականի օգոստոսի 12-ից ոչ ուշ հետեւյալ հասցեով՝

Երեւան, Խանջյան փողոց, 22, բն. 11
Հեռ. 52-24-95, 58-55-98, 56-16-26, 56-51-47, 59-24-63

Երեւանի առեւտրատնտեսագիտական տեխնիկումը կատարում է 1997–98 ուսարվա ընդունելություն՝ 8-ամյա եւ 10-ամյա կրթության բազայի վրա

Այս ուսումնական տարում տեխնիկումը ընդունելություն է կատարում հետեւյալ մասնագիտությունների գծով.

1. ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ- 10-ամյա կրթության բազայի վրա, ուսման տեւողությունը՝ 2 տարի 10 ամիս:

2. ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ- 10-ամյա կրթության բազայի վրա, ուսման տեւողությունը՝ 2 տարի 10 ամիս:

Հարկային գործունեություն եւ մաքսային գործունեություն մասնագիտությունների շրջանավարտները մասնագիտանում են համապատասխանաբար հարկային եւ մաքսային ծառայությունների գծով եւ աշխատում են հարկային տեսուչի եւ մաքսային դեկլարանտի (տեսուչի) որակավորում: Նրանք կարող են աշխատել որպես արտաքին տնտեսական գործունեության ծառայության պետեր, հարկային տեսուչներ, առանձին ապրանքային խմբերի գծով մաքսային գործակալներ, մաքսային տեսուչներ:

3. ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ- վճարովի, 10-ամյա կրթության բազայի վրա, ուսման տեւողությունը՝ 1 տարի 10 ամիս:

Շրջանավարտներին տրվում է իրավաբանի որակավորում: Նրանք կարող են աշխատել դատական եւ իրավապահ մարմիններում, արբիտրաժներում, սոցիալական ապահովության մարմիններում, նոտարական գրասենյակներում՝ որպես իրավաբան-խորհրդատու, արբիտրաժային խորհրդատուներ:

4. ԻՐԱՎԱԲԱՆ-ՀԱՇՎԱՊԱՀ- վճարովի, 10-ամյա կրթության բազայի վրա, ուսման տեւողությունը՝ 1 տարի 10 ամիս:

Շրջանավարտներին տրվում է իրավաբան-հաշվապահի որակավորում: Նրանք կարող են աշխատել հիմնարկ-ձեռնարկությունների իրավական, ֆինանսական եւ կադրային ծառայություններում, պետական եւ կոոպերատիվ ձեռնարկություններում՝ որպես իրավաբան-խորհրդատուներ, առողջապահական, հաշվապահներ:

5. ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՈՒՄ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀՍԿՈՒՄ ԵՎ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ- 8-ամյա կրթության բազայի վրա, ուսման տեւողությունը՝ 2 տարի 10 ամիս:

6. ՀՅՈՒՐԱՆՈՑՆԵՐՈՒՄ ԵՎ ՏՈՒՐԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐՆԵՐՈՒՄ ՍՊԱՍԱՐԿՄԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ- 10-ամյա կրթության բազայի վրա, ուսման տեւողությունը՝ 2 տարի 6 ամիս:

Շրջանավարտները կարող են աշխատել հյուրանոցներում՝ որպես մենեջեր-կազմակերպիչներ, հարկի վարիչներ, իսկ տուրիզմի բնագավառում՝ տուրիստական կենտրոնների տնօրեններ, մենեջեր-կազմակերպիչներ եւ սպասարկողներ:

7. ԱՊՐԱՆՔԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ, ՆՅՈՒԹԱՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ ԵՎ ԻՐԱՑՈՒՄ- 8-ամյա կրթության բազայի վրա, ուսման տեւողությունը՝ 2 տարի 10 ամիս: Տրվում են ապրանքագետ-կազմակերպչի որակավորում:

Բոլոր մասնագիտությունների գծով տեխնիկումը կադրեր է պատրաստում միջազգային ստանդարտներին համապատասխան:

Ուսուցման ընթացքում բոլոր սովորողները պատշաճ գիտելիքներ են ձեռք բերելու համակարգչային եւ հաշվողական տեխնիկայից, ինչպես նաեւ՝ օտար լեզվից:

Դիմորդները ընդունելության քննություններին մասնակցելու համար նախապես մուծում են 525 դրամ:

Փաստաթղթերը ընդունվում են մինչեւ օգոստոսի 18-ը:
Վճարովի ուսուցման տարեկան վարձը՝ 50000 դրամ:
Հասցեն՝ Նոր Նորքի 2-րդ զանգված, Մոլդովական 37:
Հեռախոսներ՝ 62-21-29, 62-05-60, 62-07-01:

ՏԵԽՆԻԿՈՒՄԻ ՏՆՕՐԵՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՅԻՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԱՎՏՈՊԱՀԵՍՏԱՄԱՍԵՐ

ВАЗ, ГАЗ, Москвич

ավտոմեքենաների համար,

ՆԵՐԿԵՐ, ԼԱՔԵՐ

մատչելի գներով

Ընդունվում են պատվերներ

Հասցեն՝ Սեբաստիա 93 (Գործկոմի շենքի հարեւանությամբ),
աշխ. ժամերը 9–21-ը:

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, 70/50 քմ, ավտոտնակով: Հրաչյա Քոչար 23 (նախկին Ձնկի խանութի մոտ):

Հեռախոս՝ 22-42-68

ՈՒԶՈՒՄ ԵՔ ՆՎԻՐԵԼ, ՀԱՐՆԵԼ ԳԵՂԵՑԻԿ

27-10-21

ժ. 18⁰⁰-22⁰⁰

Robin Generators RGX3500

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

բենզինով աշխատող միաֆազ էլեկտրագեներատորներ:

529353

հաճախ.	մաքս. հզ.	նոմ. հզ.	աշխ. ժամ	տարող.
50 Հց	3.0 կվտ	2.5 կվտ	7.1 ժ	13 լ
60 Հց	3.5 կվտ	3.0 կվտ	6.1 ժ	

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ – Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների մասին (առաջարկ, պահանջարկ) հեռախոսով՝ 589167, 581351:

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2: Գրանցման թիվ 65: Դասիչ 69149: Պատվեր 638: Տպաքանակը 3000: Ստորագրված է տպագրության 8. 08. 1997: Գինը 100 դրամ